

Suupohjan seudun kotouttamisohjelma

SUUPOHJA

tekemisen meininkiä

Agnes Szeman

Suupohjan Elinkeinotoimen Kuntayhtymä

2012

Sisältö

I. Johdanto	6
1) Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta	6
2) Alueellisen kotouttamisohjelman laatiminen	7
3) Työnjako maahanmuuttoasioissa valtakunnan tasolla	10
II. Maahanmuuttajien nykytilanne	12
1) Yleiskuvaus Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla	12
2) Tilanne Suupohjassa	16
III. Käsitteet	17
1) Kotouttamistyöhön liittyvät käsitteet	17
2) Maahanmuuttoaiheinen sanasto	20
IV. Suupohjan seudun kotouttamisohjelman tavoitteet	25
V. Tulkkaus ja kääntäminen	29
VI. Palvelut	31
1) Viranomaiset	31
2) Kunnalliset palvelut	34
a) Terveystieteiden tutkimuskeskus	34
b) Sosiaalipalvelut	36
c) Asuminen	37
3) Oppilaitokset	38

a)	Varhaiskasvatus	38
	1. Isojoki	38
	2. Karijoki	39
	3. Kauhajoki	39
	4. Teuva	40
b)	Perusopetus	42
	1. Isojoki	44
	2. Karijoki	44
	3. Kauhajoki	44
	4. Teuva	44
c)	Lukio ja ammatillinen koulutus	46
	1. Kauhajoki	46
	2. Teuva	47
	3. Suupohjan Ammatti-instituutti	48
4)	<i>Muut toimijat</i>	
	49	
a)	<i>Kauhajoen Evankelinen Opisto</i>	49
b)	<i>Etelä-Pohjanmaan Opisto</i>	49
c)	<i>Panula Opisto</i>	49
d)	<i>Teuvan Aikuiskoulutuskeskus Teak</i>	50

e)	<i>Koulutuskeskus Sedu</i>	50
VII.	<i>Maahanmuuttajien alkukartoitus ja ohjaus</i>	51
1)	<i>Alkukartoitus uutena palveluna</i>	51
2)	<i>Alkukartoituksen tekeminen</i>	52
3)	<i>Kotoutumissuunnitelma</i>	52
VIII.	<i>Suomen kielen koulutuksen järjestäminen</i>	54
1)	<i>Kansalaisopistot</i>	55
IX.	<i>Etninen tasa-arvo, syrjinnän ehkäisy</i>	56
X.	<i>Tulevaisuuden näkymät</i>	58
1)	<i>Kehitysehdotukset</i>	58
2)	<i>Ohjelman seuranta ja päivitys</i>	60
XI.	<i>Liitteet</i>	61
1)	<i>Luettelo linkeistä</i>	61
2)	<i>Toimijat – osoitetiedot</i>	62
3)	<i>Tulkkilista</i>	63
4)	<i>Koulut ja varhaiskasvatus</i>	64
5)	<i>Maahanmuuttajia ja kansainvälistymistä koskevat hankkeet</i>	66
6)	<i>Pakolaiset ja turvapaikanhakijat</i>	67
7)	<i>Muut ideat</i>	69
XII.	<i>Kirjallisuusluettelo</i>	70

Johdanto

”Puhuttaessa maahanmuuttajien kotoutumisesta on erittäin ongelmallista, miltä tasolta ja mistä suunnasta sitä tarkastellaan. Lisäksi voi aiheellisesti esittää lisäkysymyksen, mitä integroitumisella tarkoitetaan tai mihin integroitumista pidetään suotavana. Toisaalta voi kyseenalaistaa sen, onko valtaväestö täysin integroitunut kyseessä olevaan yhteiskuntaan. Kysymystä, onko ensimmäisen polven maahanmuuttajien mahdollista integroitua uuteen yhteiskuntaan vai onko se mahdollista vasta toisen polven maahanmuuttajille, on paljon pohdiskeltu. ”Ensimmäisen polven maahanmuuttaja” on henkilö, joka muuttaa maasta toiseen. Mutta onko olemassa ”toisen ja kolmannen polven maahanmuuttajia”, koska maahanmuuttajien uudessa asuinmaassa syntyneet lapset eivät ole tarkasti ottaen maahanmuuttajia. Kun erottelu tehdään kantaväestön ja maahanmuuttajien jälkeläisten välillä, väitetään, että maahanmuuttajat pysyvät maahanmuuttajina sukupolvesta toiseen.”¹

Maahanmuuttajien määrä Suomessa on kasvanut viime vuosikymmenen aikana. Vuonna 2011 ulkomaalaisia asui Suomessa n. 183 000². Maahanmuuttaja-asioita hoitavat Suomessa useat eri viranomaiset. Yleisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisesta on kunnilla.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta

Kotouttaminen on maahanmuuttajien sopeuttamista elämään ja toimimaan osana uuden kotimaansa yhteiskuntaa. Se sisältää yleensä valtiovallan aktiivisia toimia, kuten maan kielen opetusta ja aktiivisia työllistämistoimia. Kotouttamisen tarkoituksena on luoda maahanmuuttajalle mahdollisimman nopeasti itsenäisen ja tasavertaisen kansalaisuuden vaatimat valmiudet.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikkahakijoiden vastaanotosta astui voimaan 1.5.1999 (Laki 493/1999).³ Kotoutumislaki (1386/2010) uudistui 1.9.2011 alkaen.

¹ Huttunen, L. (2002): Kotona, maanpaossa, matkalla. Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäntarinoissa. Helsinki. SKS

² Ulkomaalaisten määrä tilastokeskus v.2011 http://tilastokeskus.fi/til/vaerak/2011/vaerak_2011_2012-03-16_tie_001_fi.html

³ Euroopassa on ensimmäinen kotoutumislaki

Lain tarkoitus on, että edistetään maahanmuuttajan mahdollisuuksia aktiiviseen osallistumiseen, tuetaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, myönteistä vuorovaikutusta.⁴

Maahanmuuttajien kotouttaminen, kotouttamisohjelma, -suunnitelma ja -tuki ovat kotouttamislain mukanaan tuomia elementtejä. Niillä pyritään maahanmuuttajille tarkoitettujen palvelujen tehostamiseen sekä maahanmuuttajien työllistymisen edistämiseen.

Laki koskee ulkomailta muuttaneita henkilöitä, joilla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa. Heidät on siis merkitty väestötietojärjestelmään Suomessa pysyvästi asuviksi.

Alueellisen kotouttamisohjelman laatiminen

Suupohjan seudun kunnat ja Suupohjan Elinkeinotoimen Kuntayhtymä päättivät valmistella alueellisen, helposti päivitettävän, koko seutua palvelevan kotouttamisohjelman. Suupohjan seutuun kuuluvat muun muassa Isojoen, Karijoen ja Teuvan kunnat sekä Kauhajoen kaupunki.

Laki määrittelee kunnan velvollisuudeksi kotouttamisohjelman laatimisen. Kunnan on laadittava kotouttamisohjelma, joka sisältää suunnitelman kotouttamista edistävästä ja tukevasta toimenpiteistä, palveluista, yhteistyöstä ja vastuista, sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamisesta muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä.⁵ Valtion korvauksen saaminen edellyttää, että kunnilla on laadittu kotouttamisohjelma.

Alueellista kotouttamisohjelmaa ei ollut Suupohjan seudulla. Isojoki, Kauhajoki, Teuva olivat tehneet vuonna 2000 maahanmuuttajien kotouttamisohjelman. Sen jälkeen, vuonna 2008 on tehty Kauhajoen seudun maahanmuuttostrategia. Tämä kotouttamisohjelma täydentää nykyisiä ohjelmia ja strategiaa sekä korvaa mahdolliset puutteet.

Alueellisen kotouttamisohjelman pohjana ovat toimineet Seinäjoen, Pietarsaaren seudun, Tampereen ja Rauman seudun kotouttamisohjelmat. Kotouttamista ja maahanmuuttajia koskeva lainsäädäntö sekä muita asiaankuuluvia valtiollisia asiakirjoja on otettu huomioon kotouttamisohjelmaa laadittaessa.

⁴ Kotoutumislaki (1386/2010)

⁵ Kotoutumislaki (1386/2010)

Ohjelman on sisällettävä kotouttamiseen liittyvät tavoitteet ja kotouttamista edeltävät toimenpiteet. Kotouttamisohjelma on kunnassa toteutettavan maahanmuuttopolitiikan kannalta keskeinen ohjelma-asiakirja. Se on hyödyllinen väline monikulttuuriselle ja etnistä tasa-arvoa lisäävälle kehitykselle kunnassa.⁶

Ohjelman yleisenä tavoitteena on maahanmuuttajien osallisuuden tukeminen yhteiskunnan kaikilla sektoreilla. Samalla vahvistetaan perustaa eri väestöryhmien väliselle toimivalle vuorovaikutukselle sekä hyvälle etnisille suhteille. Niin ikään onnistunut kotouttamispolitiikka edellyttää kaikkien hallinnonalojen sitoutumista yhdenvertaisuuteen, syrjimättömyyteen ja rasismien ehkäisyyn sekä myönteisen asenneilmapiirin edistämiseen.⁷

Kotouttamisohjelman tavoitteena on turvata maahanmuuttajalle perustiedot suomalaisen yhteiskunnan toiminnasta, perusoikeuksista, velvollisuuksista ja työelämästä. Maahanmuuttajat kaipaavat tietoa omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan Suomessa, sekä siitä, mistä he voivat tietoa hankkia. Eri toimipisteistä ei löydy maahanmuuttajille tarkoitettua helposti ymmärrettävää tai heidän kielelleen käännettyä materiaalia. Tietoa tarvitaan esimerkiksi asumisesta, päivähoidosta, kouluista ja harrastusmahdollisuuksista.⁸

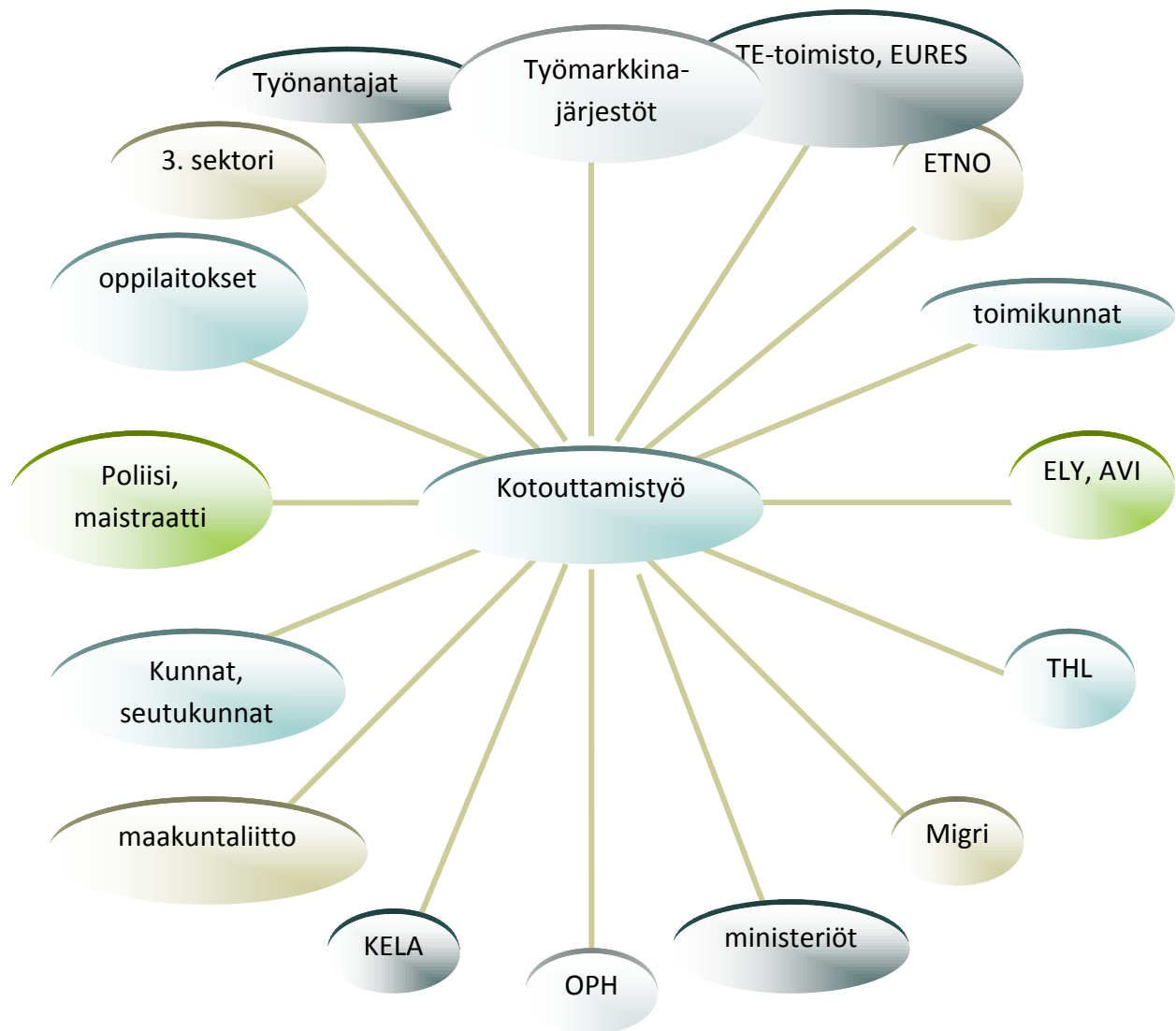

⁶ Toinen laitos (2007): Kotouttamiskäsikirja päättäjille ja käytännön toimijoille, Euroopan yhteisöt, Italia

⁷ Valtion kotouttamisohjelma http://www.tem.fi/files/33350/Valtion_kotouttamisohjelma_vuosille_2012-2015_1.6.2012_2.pdf

⁸ Mustonen, V.: Rauman seudun kotouttamisohjelma
http://www.rauma.fi/keskusvirasto/maahanmuuton_kehittamisohjelma/Raumanseudunkotouttamisohjelma.pdf

Kuvio 1. Kotouttamistyön toimijoita (Jyväskylän Yliopisto, Soveltavan kielitutkimuksen keskus (2010): Osallisena Suomessa, Jyväskylä)

Työnjako maahanmuuttoasioissa valtakunnan tasolla⁹

Maahanmuuttajien perus- ja kotoutumispalveluiden järjestämisestä ja kehittämisestä viranomaistyönä vastaavat kansallisella tasolla asianomaiset ministeriöt: sisäasianministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö.

Ministeriöt huolehtivat omalla hallinnonalallaan hyvän hallinnon periaatteen mukaisesti edellytyksistä palveluiden antamiseen ja neuvontaan maahanmuuttajataustaisille vähemmistöille.

Valtioneuvosto ohjaa maahanmuuttopolitiikkaa ja -hallintoa hallitusohjelmaan sisältyvien tavoitteiden ja valtioneuvoston hyväksymien periaatepäätösten avulla.

Sisäasiainministeri vahvistaa osana sisäasiainhallinnon toiminta- ja taloussuunnitelmaa maahanmuuttohallinnon keskeiset toiminnan painopisteet, päätoimintalinjat ja tulostavoitteet. Maahanmuuttohallinnon määrärahat sisältyvät sisäasiainministeriön talousarvioehdotukseen.

Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee yksittäisiä henkilöitä koskevia ulkomaalaisten maahantuloon, maassa oleskeluun, maasta poistamiseen, pakolaisuuteen ja kansalaisuuteen liittyviä asioita.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maahanmuuttoyksiköt hoitavat alueellisesti maahanmuuttoon, kotouttamiseen ja hyviin etnisiin suhteisiin liittyviä tehtäviä.

Rajavartiolaitos vastaa rajavalvonnasta ja osallistuu ulkomaalaisvalvontaan.

Paikallispoliisi vastaanottaa lupahakemuksia maahanmuuttoasioissa sekä kansalaisuushakemuksia ja -ilmoituksia, myöntää tietyissä tapauksissa oleskelulupia sekä paluuviiisumeita, pidentää viisumeita ja päättää ulkomaalaisen käännättämisestä. Paikallispoliisi suorittaa myös EU-kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä osalta ulkomaalaislain mukaisen rekisteröinnin sekä oleskelukorttien myöntämisen.

Ulkoasiainministeriö vastaa viisumipolitiikasta. Suomen ulkomaan edustustot myöntävät viisumeita ja vastaanottavat kansalaisuusilmoituksia sekä oleskelulupahakemuksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä.

Opetusministeriön tehtävänä on kehittää maahanmuuttajakoulutusta eri koulutusasteilla. Opetusministeriön toimialaan kuuluvat myös maahanmuuttajien kulttuuria, liikuntaa ja nuorisotyötä sekä uskontoa koskevat asiat.

⁹ www.intermin.fi

Opetushallitus vastaa maahanmuuttajien koulutussasioista ja ulkomaalaisten tutkintojen tunnustamisesta.

Työ- ja elinkeinotoimistot huolehtivat tarvittavien työvoimapolitiittisten toimenpiteiden sekä työvoimapalvelujen järjestämisestä maahanmuuttajille.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa kotoutumisen kannalta keskeisestä palvelukokonaisuudesta, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja tuesta.

Kunnalla on omalla alueellaan yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta. Kunta järjestää kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ja palveluja maahanmuuttajille.

Vähemmistövaltuutetun tehtävänä on edistää etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten asemaa, yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa sekä hyviä etnisiä suhteita Suomessa. Vähemmistövaltuutettu on myös kansallinen ihmiskaupparaportoiija.

Maahanmuuttajien nykytilanne

Yleiskuvaus Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla

Suomi on hyvin tuore maahanmuuttomaa. Muihin Euroopan valtioihin verrattuna ulkomaalaisten osuus Suomen väestöstä on aina ollut varsin pieni.

Ulkomaan kansalaisten määrä kasvoi yli 20 000 henkeen vasta 1980-luvun lopulla. Ensimmäinen varsinainen ulkomaalaisten muuttoaalto koettiin vasta vuonna 1990, kun inkeriläisille¹⁰ myönnettiin paluumuuttajan¹¹ asema.¹²

Ulkomaalaisperäisen väestön osuus Euroopassa:

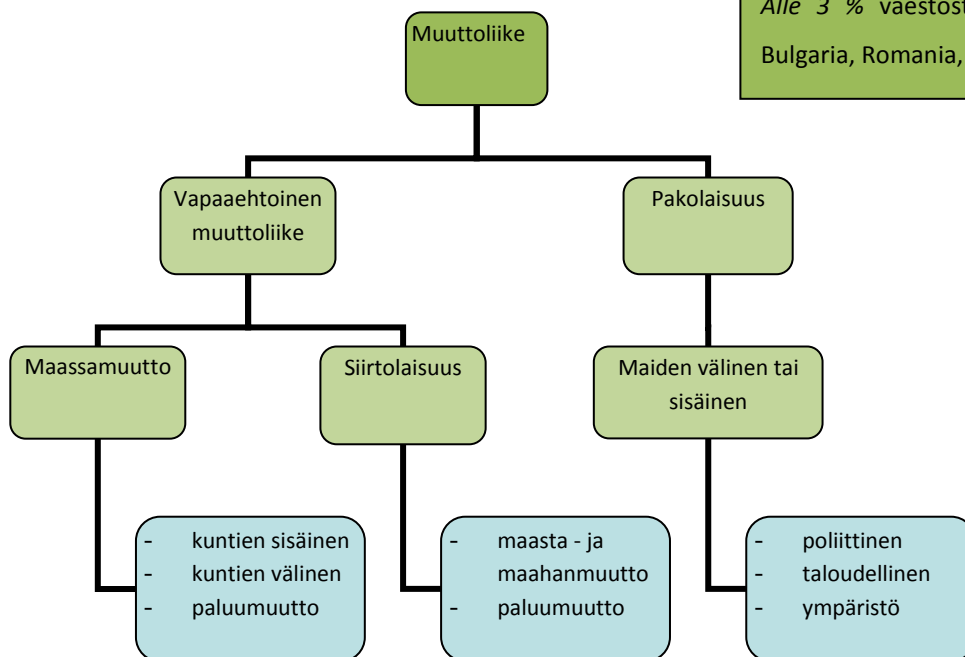
Yli 20 % väestöstä: Luxemburg 37,3 %, Liechtenstein 35,3 %, Sveitsi 20,3 %

10–15 % väestöstä: Itävalta, Belgia, Kypros, Ranska, Saksa, Irlanti, Alankomaat, Espanja, Ruotsi, Kroatia, Viro, Latvia

7–9 % väestöstä: Tanska, Kreikka, Portugali, Slovenia, Iso-Britannia, Islanti, Norja

3–6 % väestöstä: Tšekki, **Suomi**, Unkari, Italia, Liettua, Makedonia

Alle 3 % väestöstä: Malta, Puola, Slovakia, Bulgaria, Romania, Turkki

13

¹⁰ Presidentti Mauno Koivisto antoi keväällä 1990 julkisuudessa lausunnon, jossa hän totesi, että inkerinsuomalaisia voidaan pitää paluumuuttajina. Lausunnon perusteella tehtiin virkamiespäätöksiä, joiden pohjalta varsinainen paluumuutto käynnistyi.

¹¹ Paluumuuttaja: Ulkosuomalainen, joka palaa Suomeen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä. Viimeksi mainitut ovat kansallisuudeltaan, mutta eivät kansalaisuudeltaan suomalaisia.

¹² Ulkomaalaisperäisen väestön osuus Euroopassa <http://www.stat.fi>

¹³ Kuvio 2: Muuttoliikkeen erilaiset muodot (Korkiasaari - Söderling 1994)

Muuttoliikkeessä on erotettavissa vapaaehtoinen liikkuvuus ja pakolaisuus¹⁴ (kuvio 2). Vapaaehtoisen muuton perustyyppinä ovat maassamuutto ja maiden välinen siirtolaisuus. Siirtolaisuuden syistä ja seurauksista on erilaisia teorioita, jotka korostavat joko vastaanottajavaltioiden vetovoimatekijöitä tai lähtömaiden muuttopainetekijöitä.¹⁵

Euroopan unioniin liittyminen muutti Suomen maahanmuuttopolitiikkaa. Suomi hyväksyi Euroopan unionin sisäisen suhteellisen vapaan liikkumisen politiikan. Tämä on tuonut Suomeen esim. rakennusmiehiä niin Ranskasta, Virosta kuin Puolastakin. Maahanmuuttoa aiheutti myös Jugoslavian hajoaminen ja Kosovon sota. 2000-luvulla pakolaisia on saapunut Afganistanista ja Irakista. 2000-luvun lopulla julkista keskustelua ovat aiheuttaneet pääosin kesäisin Suomeen saapuneet Romanian romanit. Suomessa vakinaisesti asuvien ulkomaalaisten määrä oli vuoden 2011 lopussa noin 183 000 henkeä. Jos kuitenkin verrataan tilannetta kahdenkymmenen vuoden takaisin lukuihin, niin kasvu on ollut erittäin nopeata.

Ulkomaalaisten määrä on kasvanut Etelä-Pohjanmaalla selvästi 90-luvun alusta. Silti maakunnassa on vielä vähän ulkomaalaisia.¹⁶

Kansalaisuus	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ULKOMAAN KANSALAISET YHTEENSÄ	87680	91074	98577	103682	107003	108346	113852
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
	121739	132708	143256	155705	167954	183133	

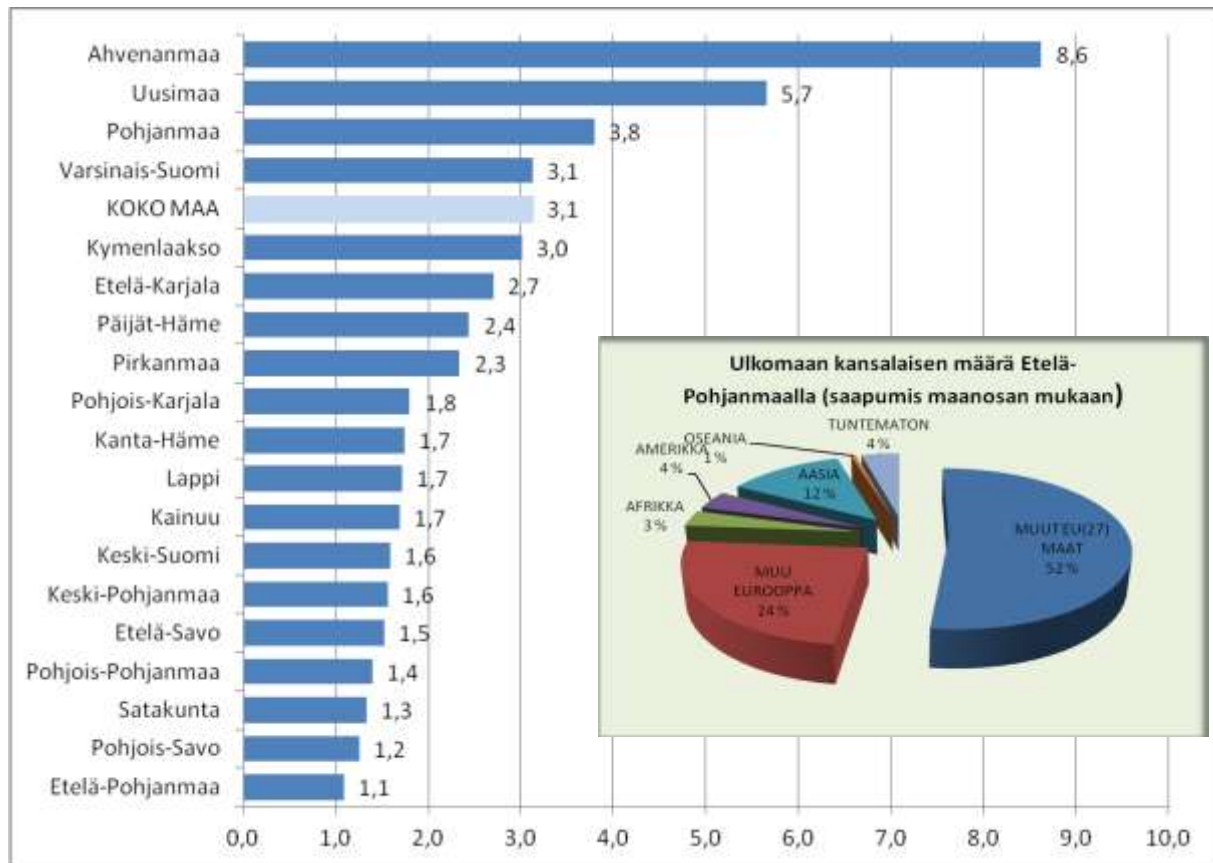
¹⁴ Pakolainen: Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen.

¹⁵ Pehkonen, A. (2006): Maahanmuuttajan kotikunta, Kunnallisanalan kehittämissäätöntutkimusjulkaisut, nro 52, Vammala

¹⁶ Ulkomaan kansalaisten määrä Etelä-Pohjanmaalla (Tilastokeskus)

http://pxweb2.stat.fi/Dialog/DataSort.asp?Matrix=020_vaerak_tau_101_fi&timeid=2012827164722&lang=3&noofvar=3&numberstub=0&NoOfValues=13

Tällä hetkellä eteläpohjalaisista vain noin prosentti on ulkomaiden kansalaisia, kun vastaava luku koko Suomessa on kolme prosenttia ja esimerkiksi Uudellamaalla yli viisi prosenttia. Maahanmuuttajien osuus Etelä-Pohjanmaan väestöstä on kuitenkin kasvanut vuosi vuodelta.

17

Suurimpia kansalaisryhmiä ovat ruotsalaiset (1042 henkilöä), virolaiset (491 henkilöä), venäläiset ja Entisen Neuvostoliiton kansalaiset (yhteensä 745 henkilöä). Seuraavaksi suurimmat ryhmät muodostavat unkarilaiset, puolalaiset, thaimaalaiset ja turkkilaiset.¹⁸

Vuosi	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Ulkomaan kansalaiset yhteensä	826	877	954	972	1034	1061	1149	1348	1575	1838	2113	2434

19

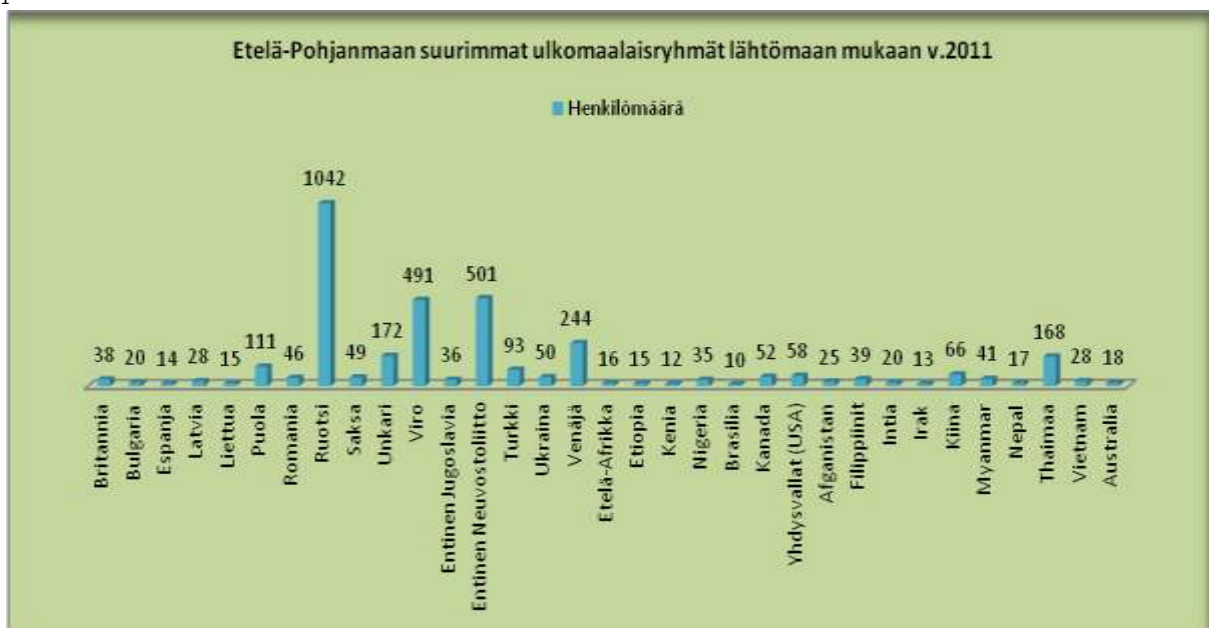
¹⁷ Ulkomaan kansalaisten osuus (%) väestöstä maakunnittain vuonna 2010 www.kunnat.net

¹⁸ <http://www.stat.fi>

¹⁹ <http://www.stat.fi>

Vuonna 2011 ulkomaalaisista 1125 oli miehiä ja naisia 1137, eli ero miesten ja naisten määrissä on hyvin pieni. Ikärakenteeltaan ulkomaalaiset eroavat selvästi Suomen kansalaisista, sillä vuonna 2011 jopa 78,7 prosenttia oli työikäisiä. Vastaava luku Suomen kansalaisten osalta oli 56 prosenttia. Suomessa asuvien ulkomaalaisten ikärakenteessa on eroja kansalaisryhmittäin. Ruotsalaisista noin 60 prosenttia on yli 55-vuotiaita, joista suurin osa on eläkeikäisiä. Lasten määrä Viron kansalaisten joukossa on suurin, noin 20 prosenttia, kaikissa muissa kansalaisryhmissä on vähemmän. Suomeen muuton syyt jaetaan viiteen pääryhmään: paluumuutto, perhesyyt, pakolaisuus, työ ja opiskelu.²⁰ Etelä-Pohjanmaalla asuvien ulkomaalaisten ryhmät ovat tulleet pääasiassa työn, perheen tai opiskelun perusteella.

21

²⁰ Forsander & Ekholm (2001):Etniset ryhmät Suomessa, Helsinki

²¹ www.stat.fi

Tilanne Suupohjassa

Etelä-Pohjanmaalla sijaitseva Suupohjan seutukunta muodostuu Kauhajoen kaupungista sekä Isojoen, Karijoen, ja Teuvan kunnista.

Seudun väestö vuoden 2011 lopussa oli 23 919. Väestöstä oli 77 % alle 55-vuotiaita. Suupohjan seudun työvoima vuonna 2011 oli 10823 henkilöä. Keskimäärin työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 8,4 %. Avoimia työpaikkoja ilmeni eniten teollisuustöissä ja terveydenhoito- sekä sosiaaalialalla.

Ulkomaan kansalaisten määrä oli 298 henkilöä eli 1,2 % väestöstä (31.12.2011) 25 eri maasta.²² Kansallisuuksista vahvimmin olivat edustettuina viro, venäjä, unkari ja puola.

Kunta	Ulkomaan kansalaisten määrä
Isojoki	61
Karijoki	19
Kauhajoki	176
Teuva	42

Maahanmuuttajakategorioita on monia ja Suupohjan seudulla ne ovat työperäiset maahanmuuttajat, maahanmuuttajat perhesiteiden perusteella, sekä ulkomaalaiset opiskelijat.

Suupohjan seudun kärkitoimialat ovat puu- ja huonekaluteollisuus, logistiset järjestelmät ja materiaalinkäsittelyn toimiala sekä maa- ja metsäteollisuus sekä elintarviketuotanto- ja teollisuus. Näillä aloilla työskentelee työperäisiä maahanmuuttajia. Koko Etelä-Pohjanmaan alueella, myös Suupohjan seudulla perusterveydenhuollossa ja vanhustenhoidossa on varsinkin sairaanhoitajien saatavuus heikentynyt vuosittain. Tulevaisuudessa tulee esim. ESR-hankkeen kautta työvoimaa mahdollisesti Espanjasta.

²² www.stat.fi

Käsitteet

Kotouttamistyöhön liittyvät käsitteet

Kotouttaminen on maahanmuuttajien sopeuttamista elämään ja toimimaan uuden kotimaansa yhteiskunnassa. Se sisältää yleensä valtiovallan aktiivisia toimia, kuten maan kielen opetusta ja aktiivisia työllistämistoimia. Kotouttamisen tarkoituksena on luoda maahanmuuttajalle mahdollisimman nopeasti itsenäisen ja tasavertaisen kansalaisuuden vaatimat valmiudet. Suomessa kotouttamista säätelee laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta.

Kotouttamisohjelma: Kunnan on laadittava kotouttamisohjelma, joka sisältää suunnitelman kotouttamista edistävistä ja tukevista toimenpiteistä, palveluista, yhteistyöstä ja vastuista sekä maahanmuuttajien tarpeiden huomioon ottamisesta muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä. Ohjelmaan tulee sisällyttää myös etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen. Kunta vastaa myös ohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta.

Kotoutuminen: Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä, jonka tavoitteena on hänen osallistumisensa työelämään ja suomalaisen yhteiskunnan toimintaan oma kieli ja kulttuuri säilyttäen. Merkittäviä kotoutumisen valmiuksiin vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi kielitaito, koulutustaso, terveys, aikaisempi kokemus muista kulttuureista ja maahanmuuttoikä. Keskeisessä roolissa on henkilön oma motivaatio ja aktiivisuus, mutta maahanmuuttajan kotoutumiseen vaikuttavat myös ympäröivä yhteiskunta ja valtaväestön asenteet.

Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Kotoutumisaika on kolme vuotta siitä, kun henkilö on tullut kirjoille kotikuntaansa. Joskus aikaa voidaan pidentää viiteenkin vuoteen, esimerkiksi äitiysloman tai pitkän sairauden vuoksi tai jos henkilö ei ole käynyt peruskoulua tai hänellä on jokin muu yksilöllinen syy. Luku- ja kirjoitustaidottomien kotoutumisajaksi määritellään melkein aina viisi vuotta.

Alkukartoitus: Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluita. Ohjaamisessa on tehtävä yhteistyötä palvelujen järjestäjän kanssa. Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman.

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikaisen toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistukena maksetaan työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Oikeus kotoutumistukeen työmarkkinatukena määräytyy työttömyysturvalain mukaisesti ja oikeus kotoutumistukeen toimeentulotukena toimeentulotuesta annetun lain mukaisesti.²³

Akkulturaatio tarkoittaa sosiopsykologista prosessia, jonka kautta maasta toiseen muuttanut ihminen tai ihmisryhmä kiinnittyy ja tulee osalliseksi uuteen yhteiskuntaan sen eri tasolla. Usein puhutaan myös integraatiosta, vaikka tarkalleen ottaen kyse ei ole aivan samasta asiasta. Akkulturaatio voidaan nähdä toiminnallisina strategioina, joiden avulla integroituminen on mahdollista. Akkulturaatio tarkoittaa kulttuuriin sulautumista tai sopeutumista. Toiseen kulttuuriin muuttavan on sopeutettava elämänsä uusiin rakenteisiin. Yleisesti ajatellaan, että ensin maahanmuuttaja omaksuu valtakulttuurin ulkoiset piirteet ja sen jälkeen voi alkaa omaksua arvoja ja normeja.

Maahanmuuttajien erityistarpeiden huomioinen ja heidän oikeuksistaan huolehtiminen edesauttavat yhteiskuntaan integroitumista. Akkulturaatiomallin prosessi on kaksisuuntainen. Asenteet perustuvat kahteen maahanmuuttajien kohtaamaan peruskysymykseen, joista ensimmäinen koskee oman etnisen tai kulttuurisen identiteetin säilyttämistä sekä kehittämistä ja toinen ryhmien välisiä kontakteja ja yhteiskunnallista osallistumista.

Akkulturaatiostrategia: Berry²⁴ on kehittänyt kulttuurivähemmistöjen akkulturaatiostrategioiden nelikentän, jossa hän on muodostanut neljä mahdollista tapaa suhtautua uuteen yhteiskuntaan: *integraatio, sulautuminen, eristäytyminen, syrjäytyminen*.

²³ Kotoutumislaki (1386/2010) <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>

²⁴ Berry, John W (1992): Cross-cultural psychology: research and applications. Cambridge University Press

Tärkeä ylläpitää ryhmien välisiä suhteita	Tärkeä säilyttää oma identiteetti ja kulttuuri		
		Kyllä	Ei
	Kyllä	Integraatio	Sulautuminen
	Ei	Eristäytyminen	Syrjäytyminen

Integraatio eli kotoutuminen: Kotoutumisen edellytyksenä on, että maahanmuuttaja on halukas säilyttämään omaa alkuperäistä kulttuuriaan ja olemaan kanssa käymisessä myös uuden kulttuurin ja edustajien kanssa. Onnistuneen integraation tuloksena on kaksikulttuurisuus, jolloin maahanmuuttaja säilyttää omaa kulttuuriaan, mutta omaksuu myös enemmistökulttuuriin normeja ja tapoja. Integraation voidaan nähdä tapahtuvan kahdella eri tasolla: sekä julkisella että yksityisellä.

Sulautuminen eli assimilaatio: Maahanmuuttaja vaihtaa viiteryhmäkseen uuden kotimaansa enemmistön ja kulttuurin ja hyväksyy sen. Tämä voi tapahtua joko vapaaehtoisesti maahanmuuttajan omasta halusta tai tilanteessa, jossa maahanmuuttajalle ei anneta mahdollisuutta säilyttää omaa kulttuuri-identiteettiään.

Eistäytyminen eli separaatio: Separaatiossa on puolestaan kysymys jättäytymisestä valtakulttuurin ulkopuolelle. Tällöin maahanmuuttaja haluaa säilyttää oman kulttuurinsa ja välttää yhteyttä valtakulttuuriin.

Syrjäytyminen eli marginaalistuminen: Maahanmuuttajalla ei ole halua tai mahdollisuutta säilyttää omaa kulttuuriaan. Hänellä ei ole myöskään kiinnostusta pitää yhteyttä valtakulttuuriin eikä sen edustajiin. Tällöin maahanmuuttaja voi syrjäytyä kummastakin ryhmästä, sekä omasta etnisestä ryhmästään, että ympäröivästä yhteiskunnasta.

Sopeutuminen: Miten uuteen kulttuuriin sopeudutaan, on yksilöllistä ja riippuu monista tekijöistä, kuten iästä, sukupuolesta, persoonallisuuden piirteistä ja aiemmista elämäkokemuksista.

²⁵ Berryn akkulturaatiomalli: Akkulturaatioasenteet perustuvat nelikentässä kahteen kysymykseen: onko tärkeää säilyttää oma identiteetti ja kulttuuri sekä onko tärkeää ylläpitää ryhmien välisiä suhteita?

Maahanmuuttoaiheinen sanasto

*On hyvä selvittää, mitkä ovat tavallisimpia maahanmuuttajakategorioita ja mitä oikeuksia näillä on maahanmuuttopoliittisiin toimenpiteisiin ja muihin kotouttamistoimenpiteisiin.*²⁶

EU-kansalainen ja häneen rinnastettava: Suomi on EU:n jäsenvaltio samoin kuin Alankomaat, Belgia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Kreikka, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro. EU-maiden kansalaisilla on vapaa liikkumisoikeus unionin alueella. Vapaan liikkumisen säännöksiä sovelletaan myös Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaisiin. Islannin, Liechtensteinin ja Norjan oikeudet perustuvat ETA-sopimukseen, ja Sveitsin kanssa EU on erikseen tehnyt sopimuksen vapaasta liikkuvuudesta.

EU:n sininen kortti: Sininen kortti on tarkoitettu EU:n ulkopuolelta saapuville henkilöille, jotka hakevat oleskelulupaa korkeaa pätevyyttä vaativaa työntekoa varten. Jotta sininen kortti voidaan myöntää, muun muassa seuraavien edellytysten on täyttyttävä: työ edellyttää erityistä ammattipätevyyttä tai erityisosaamista, hakijalla on oltava korkeakoulututkinto ja sovittu vähintään vuoden pituinen työsuhde erityispätevyyttä vaativaan työhön. Lisäksi vaatimuksena on normaalia suurempi palkka. EU:n sininen kortti otettiin Suomessa käyttöön 1. tammikuuta 2012.

Humanitaarinen suojelu: Oleskeluluvan peruste. Myönnetään, kun turvapaikan tai toissijaisen suojelun edellytykset eivät täyty, mutta hakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa siellä tapahtuneen ympäristökatastrofin takia taikka siellä vallitsevan huonon turvallisuustilanteen vuoksi, joka voi johtua aseellisesta selkkauksesta tai vaikeasta ihmisoikeustilanteesta.

Kaksoiskansalaisuus/ monikansalaisuus: Henkilöllä voi olla kaksi tai useampia kansalaisuuksia. Kaksoiskansalaisuus on puhekielen ilmaisu.

Kansainvälinen suojelu: Kansainvälisellä suojelulla tarkoitetaan pakolaisasemaa, toissijaista suojeluasemaa tai humanitaarisen suojelun perusteella myönnettävää oleskelulupaa.

Kansalaistaminen: Kansalaisuuden myöntäminen hakemuksesta.

Kansalaisuus: Jäsenyys tietyssä valtiossa. Sisältää sekä oikeuksia että velvollisuuksia mm. täydet poliittiset oikeudet ja oikeuden saada diplomaattista suojelua ulkomailla.

²⁶ Maahanmuuttovirasto/sanasto www.migri.fi

Kansalaisuushakemus: Mahdollisuus saada Suomen kansalaisuus hakemuksen perusteella. Myönnetään, kun kansalaisuuslaissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Edellytyksistä voidaan poiketa laissa säädetyillä perusteilla.

Kansallisuus: Etninen tausta. Henkilö, joka kuuluu tiettyyn kansanryhmään (esim. inkerinsuomalainen, kurdi, romani), mutta ei välttämättä ole tai ole koskaan ollutkaan asuinmaansa kansalainen.

Karkottaminen: (maasta karkottaminen) Maastapoistamismenettely. Jos ulkomaalaisella on tai on ollut oleskelulupa ja hänet päätetään poistaa maasta, hänet karkotetaan.

Kiintiöpakolainen: UNHCR:n pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa budjetissa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

Käännyttäminen: Maastapoistamismenettely. Kun ulkomaalaisella ei ole ollut oleskelulupaa ja hänet päätetään poistaa maasta, hänet käännytetään.

Laillinen oleskelu: Laillisella maassa oleskelulla tarkoitetaan tässä asiayhteydessä ulkomaalaisen maassa oleskelua asianmukaisin ja voimassa olevin luvuin. Maassa oleskelu on laillista silloin, kun ulkomaalainen oleskelee maassa voimassa olevalla viisumilla, viisumivapauden perusteella tai voimassa olevalla oleskeluluvalla.

Maahanmuuttaja/Maastamuuttaja: Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Maahantulokielto: Käännyttämisen tai maasta karkotuksen yhteydessä ulkomaalaiselle voidaan määrätä kielto saapua Suomeen uudelleen. Kielto voi olla voimassa määräajan tai toistaiseksi ja se koskee joko koko Schengen-aluetta tai vain Suomea.

Muukalaispassi: Matkustusasiakirja, joka voidaan myöntää ulkomaalaiselle, jos hän ei voi saada passia kotimaansa viranomaiselta tai hän on kansalaisuudeton tai siihen on muutoin erityinen syy. Muukalaispassi myönnetään henkilölle, joka on saanut oleskeluluvan toissijaisen suojelun perusteella.

Oleskelulupa: Lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten.

Työntekijän oleskelulupa: Työntekijän oleskelulupa myönnetään pääsääntöisesti ammattialalle, johon työ kuuluu, jolloin on mahdollista tehdä useampaa saman alan työtä yhdellä luvalla. Jos on toinen työ toisella ammattialalla, voi hakea yhdellä hakemuksella lupaa molempiin. Silloin lupaa voidaan myöntää koskemaan useampaa ammattialaa.

Elinkeinonharjoittajan oleskelulupa: lupa henkilölle, jonka oleskelun tarkoituksena on elinkeinonharjoittaminen Suomessa. Elinkeinonharjoittaja, jos henkilö harjoittaa elinkeinoa tai ammattia omissa nimissään (ammatinharjoittaja) tai on yritys vastuun kannalta tällaiseen henkilöön rinnastettava.

Opiskelijan oleskelulupa: Ulkomaalaisen opiskelijan, joka ei ole EU-kansalainen tai heihin rinnastettava, on hankittava oleskelulupa, jos opinnot Suomessa kestävät yli kolme kuukautta.

Oleskelulupa perhesiteen perusteella: Henkilö, joka haluaa tulla Suomeen ja asettua asumaan yhdessä täällä olevan perheenjäsenensä kanssa, tarvitsee oleskeluluvan. Lupa voidaan myöntää perhesiteen perusteella. Perheenjäsenten piiri on laissa määritelty, eikä se ehkä vastaa sitä, miten ihmiset itse mieltävät perheeseensä kuuluvat jäsenet. Suomalainen perhekäsitys on suppeampi kuin monissa muissa maissa. Perheenjäsenen käsite on erilainen myös silloin, kun kyse on EU-kansalaisen tai häneen rinnastettavan perheenjäsenestä tai jonkin muunmaalaisen perheenjäsenestä. Perheenjäsenen määritelmän osalta Suomen kansalaisen perheenjäsenet ovat samassa asemassa kuin muunmaalaisten perheenjäsenet. Heihin ei sovelleta EU-kansalaisen perheenjäsenen laajempaa määritelmää.

Oleskeluoikeus: EU:n kansalaisena henkilöllä on oikeus oleskella toisessa EU- maassa. EU-kansalaisen sekä Islannin, Liechtensteinin, Norjan ja Sveitsin kansalaisen on rekisteröitävä oleskeluoikeutensa, jos maassa oleskelu kestää yli 3 kuukautta.²⁷

Pysyvä oleskelulupa: Pysyvä oleskelulupa myönnetään henkilölle, joka on oleskellut Suomessa yhtäjaksoisesti jatkuvalla oleskeluvalla neljä vuotta. Oleskelun syy tai muut erityiset syyt voivat aiheuttaa poikkeuksia. Lupa myönnetään toistaiseksi eikä sitä tarvitse uusida. Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus P.

Määräaikainen oleskelulupa: Määräaikainen oleskelulupa voidaan myöntää joko jatkuvaisluonteista tai tilapäisluonteista oleskelua varten:

Jatkuva oleskelulupa: Lupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on tullut Suomeen pysyvässä maahanmuuttotarkoituksessa. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Jatkuvaan oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus A.

Tilapäinen oleskelulupa: Lupa myönnetään ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena ei ole jäädä Suomeen pysyvästi. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Tilapäiseen oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus B.

²⁷ Sinun Eurooppasi/kansalaiset http://europa.eu/youreurope/citizens/index_fi.htm

Pakolainen: Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka UNHCR katsoo olevan pakolainen.

Pakolaisen matkustusasiakirja: Matkustusasiakirja, joka myönnetään pakolaiselle.

Paluumuuttaja: Ulkosuomalainen, joka palaa Suomeen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä. Viimeksi mainitut ovat kansallisuudeltaan, mutta eivät kansalaisuudeltaan suomalaisia.

Passi: Kotimaan viranomaisen antama matkustusasiakirja, joka ulkomaalaisella on oltava Suomeen saapuessaan ja Suomessa oleskellessaan (poikkeus mm. pohjoismaiden kansalaiset).

Perheenkokoaja: Suomessa oleskeleva henkilö, joko Suomen kansalainen tai muunmaalainen, jonka Suomessa oleskelun perusteella ulkomailla olevalle perheenjäsenelle haetaan oleskelulupaa perhesiteen perusteella.

Siirtolainen: Henkilö, joka muuttaa maasta toiseen rakentaakseen siellä itselleen uuden elämän. Maastamuuttaja tai maahanmuuttaja.

Suomalainen syntyperä: Ulkomaan kansalaisella on suomalainen syntyperä, jos hän on ollut Suomen kansalainen tai ainakin toinen hänen vanhemmistaan tai yksi hänen isovanhemmistaan on tai on ollut syntyperäinen Suomen kansalainen.

Suomen kansalainen: Henkilö, joka syntyessään tai myöhemmin muulla tavalla on saanut Suomen kansalaisuuden.

Syntyperäinen Suomen kansalainen: Henkilö, joka on syntyessään saanut Suomen kansalaisuuden.

Turvapaikanhakija: Henkilö joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Turvapaikanhakija saa pakolaisaseman, jos hänelle myönnetään turvapaikka. Turvapaikanhakija ei siis vielä ole pakolainen, sillä hänen pakolaisuuttaan ei ole vielä selvitetty. Turvapaikkamenettelyn yhteydessä tutkitaan ja ratkaistaan myös, voiko oleskeluluvan saada jollain muulla perusteella.

Turvapaikka: Oleskelulupa, joka annetaan ulkomaalaiselle turvapaikkaprosessissa pakolaisaseman perusteella.

Ulkomaalainen: Henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Ulkomainen työvoima: Ulkomaalaiset, joilla on oikeus tehdä työtä maassa.

Ulkosuomalainen: Ulkomailla asuva entinen tai nykyinen Suomen kansalainen ja näiden jälkeläinen, joka pitää itseään suomalaisena.

Viisumi: Maahantulolupa, joka myönnetään ulkomaalaiselle matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Viisumilajeja ovat kauttakulkuviisumi, kertaviisumi, lentokentän kauttakulkuviisumi ja toistuvaisviisumi.

Suupohjan seudun kotouttamisohjelman tavoitteet

Maahanmuuttopoliittisen ohjelman linjauksia ovat muun muassa kotoutumisen kaksisuuntaisuus ja siihen liittyen se, että kotoutuminen otetaan huomioon läpivirtauksena eri valtakunnallisissa ohjelmissa ja strategioissa ja eri osa-alueet sisällyttävät laatukriteereihin kotoutumisen edistämisen. Merkittävänä sektoreina pidetään asumista, koulutusta, päivähoitoa ja muita sosiaalipalveluja ja terveydenhuolto sekä työvoimapalveluja. Kunnat ja muut paikallisen tason toimijat tarvitsevatkin uudessa tilanteessa aiempaa enemmän ohjausta ja tietoa kotoutumisen edistämisessä.

Kunnat järjestävät kotoutumista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ja palveluja maahanmuuttajille. Lainsäädäntö ohjaa kuntien toimintaa, mutta ei anna esimerkiksi kotouttamisohjelmiin tiukkoja rajoja. Eri kunnissa maahanmuuttoasioiden koordinointi voi olla hyvin eriarvoista.

Kuntien tehtävänä on järjestää yhdessä muiden toimijoiden kanssa kotouttamista edistäviä ja tukevia toimenpiteitä ja palveluita maahanmuuttajille.

Suupohjan kuntien kunnanjohtajat esittelivät ja käsittelivät kunnanhallituksissaan vuoden 2007 aikana ehdotusta maahanmuuttostrategian laatimisesta. Strategian tavoitteena oli kansainvälistyä ja tehdä alueesta monikulttuurinen yhteisö, jossa maahanmuuttajat integroituvat paikallisyhteisöönsä mahdollisimman nopeasti ja vaivattomasti. Muita tavoitteita olivat myös ne, että maahanmuuttajat löytävät helposti tarvitsemansa palvelut, sekä seudun yksityiset ja julkiset organisaatiot ovat valmiina, kun maahanmuuttajia saapuu.

Strategian kehittämistarpeet olivat muun muassa: yhteisen kommunikointikielen puuttuminen, sijainti ja kulkuyhteydet, kotouttamispolun puuttuminen, kalliit asunnot ja asumiskustannukset, sekä olevan infopisteen puuttuminen.

Maahanmuuttostrategian lähtökohdista Tervetuloa kotiin, Suupohjaan! -hanke alkoi vuonna 2008. Hankkeen kohderyhmänä olivat työperäiset maahanmuuttajat, työnantajat, työyhteisöt sekä muut toimijat. Toimituspaikka oli INKA Kansainvälisyyskeskus. Keskuksen tavoitteena oli tukea kotouttamista, lisätä suvaitsevaisuutta ja toimia kansainvälisten asioiden keskipisteenä Kauhajoen seudulla. Keskus toimii info- ja neuvontapisteenä ja tiloissa on käytössä Internet-yhteys. Projektipäällikkö oli toiminut kuin maahanmuuttokoordinaattori.

Tervetuloa kotiin, Suupohjaan! – hankkeessa haluttiin selvittää maahanmuuttajille tarjottavien palveluiden laatua sekä merkitystä, joten suoritettiin tyytyväisyyskysely. Kartoitettiin maahanmuuttajien sopeutumista

yhteiskuntaan, joten heitä haastateltiin kotoutumisesta ja myös kunnan muista palveluista. Haastatteluissa käsiteltiin kokemuksia kotouttamisprosessista, kulttuuritietoja ja ajatuksia kotouttamisesta ja tästä saatiin konkreettisia ehdotuksia kotouttamisohjelman sekä alueellisen kotouttamistyön kehitykseen. Haastattelut olivat luottamuksellisia, mistä syystä haastateltavien nimet eivät esiinny tekstissä.

Kotouttamislain, maahanmuuttostrategian sekä Suupohja alueella jo tehdyn maahanmuuttotyön, maahanmuuttajien tyytyväisyyskyselyn ja haastatteluiden perusteella *Suupohjan seudun kotouttamisohjelman tavoitteena on*

- Suupohjan seudulle tuleva maahanmuuttaja ja hänen perheensä kokevat itsensä tervetulleeksi,
- antaa kokonaiskuva siitä mitä Suomeen kotouttaminen tarkoittaa,
- selvittää Suupohjan alueella asuvien maahanmuuttajien lukumäärä ja alkuperä,
- helpottaa toimijoiden välistä yhteistyötä kuvaamalla heidän omaa osaansa prosessissa sekä tarjoamalla yhteystiedot käytettäväksi,
- palveluiden asiakaslähtöisyys ja saavutettavuus sekä prosessien toimivuus ja tehokkuus.

Ohjelma sisältää myös

- ohjauksen työperäisten maahanmuuttajien kielitaidon kehittämisestä,
- suunnitelman lasten ja nuorten kotoutumisen sekä sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä,
- konseptin työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen ja sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä,
- suunnitelman seudun kotouttamisohjelman seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä.²⁸

Kotouttamisohjelmassa kuvataan

- hyvien etnisten suhteiden edistämistä ja kulttuurien välistä vuoropuhelun ylläpitämistä,
- kotoutumistyön tehtävät ja niistä vastaavat tahot.

Jo olemassa olevan kotouttamis- ja maahanmuuttotyön rinnalta löytyy tarpeita, joihin vastataan riittämättömästi tai joita ei lainkaan hoideta. Tarpeet vaihtelevat eri maahanmuuttajaryhmien välillä. Ensin on kuitenkin mainittava muutamia yleisiä tarpeita.

²⁸ Kotoutumislaki (1386/2010) <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>

Alueellisen kotouttamistyön tarpeet:

- jatkuvaa maahanmuuttotyön koordinointia,
- seudun maahanmuuttotyön monialainen yhteistyöelin,
- tiedotuskeskus joka palvelee sekä toimijoita että maahanmuuttajia, ja jakaa opiskelua, työtä, vapaa-ajantoimintaa koskeva tietoa,
- maahanmuuttotyön yhteistyöelimiä tai verkostoja eri ammattiryhmissä (esim. seudun seurakuntien tai jalkapalloyhdistyksien välillä),
- jatkuvaa tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja suvaitsevaisuutta edistävää työtä,
- monikulttuurisia kohtauspaiikkoja ja tilaisuuksia,
- enemmän maahanmuuttoyhdistyksiä,
- poliittisesti ja yhteiskunnallisesti aktiivisia maahanmuuttajakuntalaisia,
- kaikilla aloilla ja monissa eri ammateissa toimivia maahanmuuttajia.

Yllä mainitut yleiset tarpeet ovat sellaisia, joita on tähän mennessä kehitetty hankkeiden kautta, sekä maahanmuuttajien itse tulisi hoitaa kohdissa lopuksi luettelut asiat. Seudulla pitäisi olla pysyvää toimintaa kotouttamistyön johtamisessa ja kehittämisessä jatkossa.

Yleisten tarpeiden lisäksi muutamien eri maahanmuuttajakategorioiden erikoistarpeet:

Työperäisille maahanmuuttajille:

- mahdollisuus keskustella työtä koskevista kysymyksistä puolueettoman osapuolen kanssa,
- työpaikalla työaikana tapahtuva kielenopetus, tai enemmän mahdollisuuksia kielitaidon kehittämiseen,
- vapaa-ajantoimintaa,
- paikallisväestön hyväksyntä ja mahdolliselle perheelle ystävällinen ympäristö.

Perhesiteiden perusteella tulleille maahanmuuttajille:

- apua työn tai kurssitoiminnan löytämiseksi,
- oikeatasoista suomenopetusta mahdollisimman lähellä asuinpaikkaa,
- ryhmätapaamisia samassa tilanteessa oleville maahanmuuttajille
- integroitumista paikallisiin toimintaryhmiin, tuki tässä prosessissa,
- maahanmuuttajayhdistyksiä,
- vapaa-ajantoimintaa,
- mentoritoimintaa kouluissa.

Ulkomaisille opiskelijoille:

- englannin kieleen pohjautuvaa suomen kielen opetusta,
- mahdollisuus osallistua vapaaehtoistyöhönjärjestöissä suositusten ja kokemusten hankkimiseksi,
- vapaa-ajantoimintaa yhdessä suomalaisten nuorten kanssa,
- apua osa-aika- ja kesätyön hankkimiseksi
- kannustusta Suomessa työskentelyyn valmistumisen jälkeen.

Kotouttamisohjelman pitää ottaa huomioon, että maahanmuuttajat eivät ole homogeeninen ryhmä. Kaikilla maahanmuuttajilla on erilaiset tarpeet, heitä on käsiteltävä yksilöinä.

Erityistapaus voi olla mm. vammaisuus. Vammainen maahanmuuttaja voi tarvita myös erityispalveluita vamman tai sairauden vuoksi. Kunnan velvollisuus on laatia palvelu tai muu vastaava suunnitelma jokaiselle henkilölle tarvittavien palvelujen tai tukitoimien selvittämiseksi.

Tulkkaus ja kääntäminen

Viranomaisen on huolehdittava asian tulkkaamisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa viranomaisen käyttämää suomen tai ruotsin kieltä²⁹. Valtioneuvoston päätöksen³⁰ mukaan valtio korvaa kunnille vain pakolaisten tulkkauksen kustannukset.

Tulkkaus- ja käännöspalvelut ovat suomea tai ruotsia taitamattomille maahanmuuttajille edellytyksenä suomalaisen yhteiskuntaan kotoutumisessa, tarjottavien sivistys-, sosiaali- ja terveys- sekä vapaa-ajan palveluiden tasa-arvoisessa käyttämisessä sekä viranomaisasioinnissa. Asioimistilanteessa tulkkaus- ja käännöspalveluilla on usein ratkaiseva merkitys sekä viranomaisen että asiakkaan oikeusturvan toteutumisessa.

Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Ohjelman tavoitteena on maahanmuuttaja sekä virkailija tulevat ymmärretyksi ja saavat tarvitsemaansa tietoa tulkin välityksellä tai sellaisella kielellä, jota hän ymmärtää.

Tulkit ovat ammattitaitoisia, toimivat puolueettomasti ja heitä sitoo ehdoton vaitiolovelvollisuus.

Viranomaisella on kuitenkin tulkkia tai kääntäjää tilatessaan vastuu laadukkaiden ja ammatillisten palveluiden hankkimisesta. Ystävää, sukulaista tai lasta ei missään nimessä saa käyttää tulkkina, puhuivatpa he suomea kuinka hyvin tahansa³¹. Asioimistulkin on hallittava tulkkaustekniikat ja työkielet, tunnettava laajasti erikoisalojen (mm. terveydenhuollon, työhallinnon ja oikeuden) sanastoa sekä noudatettava ammattinsa eettisiä ja juridisia periaatteita. Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole tarpeellista pätevyyttä tai jossa hän on jäävi. Tulkki pyrkii kattavaan tulkkaukseen, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään

Ilmoita tulkkivälittäjälle seuraavat tiedot:

- *tulkkauskieli*
- *tulkkauspäivämäärä*
- *kellonaika mistä - mihin*
- *tilaajan nimi ja puhelinnumero*
- *tulkkauspaikka*
- *asiakkaan nimi*
- *nais/miestulkki*
- *tulkkauksen aihe*
- *asiakkaan status*
- *laskutusosoite*

asiaankuulumatonta. Tulkki pysyttelee puolueettomana ja ulkopuolisena, eikä anna henkilökohtaisten

²⁹ Kotoutumislaki (1386/2010) <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>

³⁰ Valtioneuvoston päätös (512/1999) <http://www.edilex.fi/saadokset/smur/19990512>

³¹ Ulkomaalaislaki (301/2004)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ulkomaalaislaki>

asenteidensa tai mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä. Tulkki ei toimi tulkkaustilanteessa tulkattavien avustajana tai asiamiehenä.

Tulkkaus voi tapahtua myös etätulkkauksena, joita ovat puhelintulkkaus ja videotulkkaus. Etätulkkaus sopii erityisesti silloin kun tulkkia tarvitaan nopeasti ja etäisyydet ovat pitkät ja tulkattavat asiat selkeitä, luonteeltaan informatiivisia. Kriisiytyneisiin tilanteisiin ja mielenterveystulkkauksiin se ei sovi.

Tulkki kannattaa varata hyvissä ajoin ja tulkin varaa se työntekijä, joka tulkkia tarvitsee, *ei maahanmuuttaja itse*.³² Tulkki tilataan Pohjanmaan ja Pirkanmaan tulkikeskuksesta.³³

Suomessa hyväksytään viralliseksi käännökseksi vain Suomessa virallisen kääntäjän tutkinnon suorittaneen kääntäjän tekemä työ. Tulkikeskukset myös hoitavat käännösasioita.

³² Viranomainen tai muu taho, joka tarvitsee tulkkia, maksaa ensisijaisesti itse tulkin käyttöön liittyvät kustannukset. Kustannukset maksetaan esimerkiksi organisaation omista asiantuntijapalkkioista tai erikseen tulkkausta ja käännöstyötä varten perustetulta momentilta.

³³ Liitteet/ Tulkikeskuksen yhteistiedot ja tulkkilista sivu 63.

Palvelut

Viranomaispalvelut

Tässä luvussa kuvataan suoraan valtioon ja kotouttamislakiin liittyviä kotouttamispalveluja.

Seinäjoen **Maistraatti** palvelee Suupohjan seudun maahanmuuttajia mm. rekisteröimällä maahanmuuttajalle asuinpaikan hänen saatuaan kotikunnan. Oleskelulupa ja mahdollinen passi on esitettävä paikan päällä, avioliittotodistus ja mahdolliset lasten syntymätodistukset on myös otettava mukaan.

Poliisi hoitaa ulkomaalaisten lupa-asiat ja selvittää onko maassa oleskelu laillista. Oleskelulupa voidaan myöntää mm. seuraavin perustein: perheside Suomeen, opiskelu, työnteko, suomalainen syntyperä, paluumuutto Suomeen, humanitaariset syyt tai muu erityinen syy.³⁴

Poliisi myöntää Suomessa oleskelevalle ulkomaalaiselle uuden määräaikaisen oleskeluluvan (jatkolupa), tai pysyvän oleskeluluvan. Muiden Pohjoismaiden (Ruotsi, Norja, Tanska, Islanti) kansalaiset voivat vapaasti tulla Suomeen ja oleskella Suomessa ilman oleskelulupaa. He eivät myöskään tarvitse työntekijän oleskelulupaa.

EU:n jäsenmaiden³⁵ kansalaisilta ja heihin rinnastettavilta (Liechtenstein, Sveitsi) kansalaisilta ei vaadita oleskelulupaa. Oleskelu tulee kuitenkin rekisteröidä paikallispoliisilaitoksella viimeistään kolmen kuukauden kuluttua maahan saapumisesta. Paikallispoliisi myöntää pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EY-oleskeluluvan, antaa EU-kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröintitodistuksen ja todistuksen pysyvästä oleskeluoikeudesta. Poliisi myöntää unionin kansalaisen perheenjäsenen oleskelukortin ja pysyvän oleskelulupakortin, sellaiselle EU-kansalaisen perheenjäsenelle, joka ei ole itse unionin kansalainen, lisää oleskelupäiviä viisumiin ja/tai pidentää viisumin voimassaoloaikoja.³⁶

Kansaneläkelaitos KELA hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa. Oikeus Suomen sosiaaliturvaan riippuu osaksi oleskeluajan pituudesta ja osaksi sen syistä. Suomessa vakituisesti asuva henkilö kuuluu tavallisesti Suomen sosiaaliturvan piiriin, mutta vakituisen asumisen kriteerit ovat hyvin vaihtelevia. Henkilön

³⁴ Katso: Maahanmuuttoaiheinen sanasto sivu:

³⁵ Alankomaat, Belgia, Britannia, Bulgaria, Espanja, Irlanti, Italia, Itävalta, Kreikka, Kyproksen tasavalta, Latvia, Liettua, Luxemburg, Malta, Portugali, Puola, Ranska, Romania, Ruotsi, Saksa, Slovakia, Slovenia, Tanska, Tšekki, Unkari ja Viro. Kroatia on liittymässä jäseneksi kesällä 2013.

³⁶ www.poliisi.fi

katsotaan vakituisesti asuvaksi mm. seuraavista syistä: paluumuutto, vähintään kahden vuoden työskentely Suomessa, avioliitto tai muu läheinen suhde Suomessa vakinaisesti asuvaan henkilöön. Henkilölle edellytetään myönnettävän vähintään vuoden oleskelulupa, jos hän on muuttanut EU:n ulkopuolella olevasta maasta. Maahanmuuttovirasto myöntää oleskeluluvan ja sitä haetaan paikallispoliisilta. EU-kansalaisten on myös näytettävä EU-kansalaisen rekisteröintitodistus.

Hakemus Suomen sosiaaliturvan piiriin pääsemisestä tehdään KELA:n lomakkeella Y77. Suomen sosiaaliturvan piiriin kuuluvat saavat KELA-kortin.

Tilapäisesti Suomeen muuttava henkilö ei ole oikeutettu KELA:n sosiaaliturvaetuuksiin. Esimerkiksi opiskelijan katsotaan muuttavan tilapäisesti Suomeen, mikäli hänellä on oman maansa myöntämä eurooppalainen sairaanhoitokortti. Tilapäisesti Suomessa työskentelevä (4 kuukaudesta – 2 vuoteen), työehdot täyttävä henkilö on oikeutettu Suomeen sosiaaliturvaan, josta KELA tekee päätöksen.³⁷

EU-maista tai ETA-maista tai Sveitsistä tulevien työntekijöiden perheenjäsenet voivat saada sairaanhoitoa, lapsilisää ja lasten kotihoidontukea, vaikka he eivät itse asuisi Suomessa tai heidän asumisensa olisi tilapäistä. EU-sääntöjä sovellettaessa pääperiaatteena on, että perheeseen kuuluva työntekijä saa sosiaaliturvan työskentelymaasta tämän maan lakien mukaisesti. Myös työntekijän lapsista maksettavien perhe-etuuksien saaminen on sidottu tähän työskentelyvaltioon. Oikeus perhe-etuuksiin perustuu siis ensisijaisesti lapsen vanhemman tai muun huoltajan työskentelyyn tietyssä maassa, ja vasta toissijaisesti lapsen asumiseen tietyssä maassa. Perhe-etuuksista ensisijaisesti vastaava valtio maksaa oman lainsäädäntönsä mukaiset perhe-etuudet täysimääräisinä. Jos toissijaisen valtion perhe-etuuksien kokonaismäärä on näitä suurempi, toissijainen valtio maksaa täydennyksenä etuuksien erotuksen.³⁸

KELA-toimistojen maahanmuuttokysymyksiä koskeva puhelinnumero: 020 692 207

Työ- ja Elinkeinotoimistojen yleispalvelut, jotka ovat kaikkien suomalaisten ja pysyvän tai jatkuvan oleskeluluvan saaneiden henkilöiden käytettävissä, ovat neuvonanto ja ohjaus, koulutuksesta ja ammateista tiedottaminen, sekä tiedottaminen työpaikoista sekä ammatinvalinnasta ja urasuunnittelusta.³⁹

TE-toimistolla on suuri vastuu paikallistasoisesta kotouttamisesta. Toimisto vastaa työttömien maahanmuuttaja-asiakkaidensa kotouttamissuunnitelmien laatimisesta yhdessä seudun sosiaalitoimistojen kanssa. Suunnitelmassa päätetään, mitä toimenpiteitä olisi käytettävä, jotta maahanmuuttajaa autettaisiin kotoutumaan Suomen yhteiskuntaan ja työelämään. Maahanmuuttaja saa kolmen vuoden ajan

³⁷ www.kela.fi

³⁸ EY-asetus 883/2004, Lapsilisälaki <http://www.etk.fi/fi/service/eu-asetus/335/eu-asetus>

³⁹ www.mol.fi

kotoutumistukea, opiskelumahdollisuuksia, käytännön harjoittelua sekä muita toimenpiteitä. Tämän jakson aikana selvitetään myös, miten toisessa maassa hankittu ammatti tai tutkinto voidaan saada vastaamaan Suomen työelämän asettamia vaatimuksia sekä mahdollisen lisäkoulutuksen tarvetta. Kotouttamissuunnitelman toteutumista seurataan koko kotoutumisajan ja sitä tarkistetaan tarpeen vaatiessa. Suunnitelmassa sovitaan konkreettisesti, mitä maahanmuuttajan on itse tehtävä ja mitkä toimenpiteet ovat viranomaisten vastuulla. Kaikki osapuolet sitoutuvat noudattamaan sopimuksessa määriteltyjä asioita.⁴⁰

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin osallistumisen aikaisen elintaso turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistuki määräytyy samoin

”Minun mielestäni Suomessa toimii tosi hyvin palvelut. Meidän kotimaassa sinun pitää odottaa paljon, jos haluat järjestää asiasi. Muistan, kun tulimme Suomeen, kaikki asiat olin järjestänyt heti, ja se kesti 3-4 tuntia. Tarkoitan Poliisi, Maistraatti, Pankki ja Kela. Niin kotona se voi olla 3-6 viikkoa.”

vastaaja 32-v nainen EU:n kansalainen

perustein ja on samansuuruinen kuin tavallinen työmarkkinatuki. Kotoutumistukea maksetaan pääsääntöisesti kolmen ensimmäisen Suomessa asumisvuoden ajan.

Kotoutumiskoulutusta järjestetään oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena. Kotoutumiskoulutus voidaan toteuttaa myös omaehtoisena opiskeluna. ELY-keskus vastaa työvoimapolitiittisena aikuiskoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan. TE-toimisto ohjaa maahanmuuttajan kotoutumiskoulutukseen tai hakeutumaan omaehtoisen opiskeluun. Kunta voi sekä järjestää kotoutumiskoulutusta että ohjata maahanmuuttajan hakemaan joko järjestämänsä kotoutumiskoulutukseen tai muun toimijan järjestämään omaehtoiseen opiskeluun.

⁴⁰Rauhanen & Martikainen (2006): Maahanmuuttajaprojektit: hankkeet ja hyvät käytännöt Väestöliitto
<http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/baddcc912509884e6013b881dc848746/1351514369/application/pdf/491241/Maahanmuuttajaprojektit.pdf>

Kunnalliset palvelut

Tässä luvussa kuvataan kuntien toteuttamia kotouttamislaissa edellytettyjä palveluja.

Maahanmuuttajat eivät ole yhtenäinen ryhmä. Kulttuurierot voi olla valtavia samankieliryhmän sisällä. Kulttuuritietouteen liittyy monta tekijää. Näitä ovat muun muassa kulttuurien tavat, arvot, avioliitto, perhekäsitykset, seksuaalisuuteen liittyvät tavat, naisen ja miehen roolit, lasten kasvatus, vanhuksen asema sekä arkielämä. Arkielämässä kulttuuri näkyy päivittäisissä toimissa, joita ovat esimerkiksi päivärytmi, peseytyminen ja pukeutuminen sekä ruuan valmistus. Tietämättömyys näistä asioista voi aiheuttaa ristiriitoja asiakkaiden hoidossa.⁴¹

Selkokielellä tarkoitetaan kieltä, joka on sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi mukautettua kieltä niitä ihmisiä varten, joilla on vaikeuksia lukemisessa ja ymmärtämisessä tai molemmissa.

- Mieti mitä haluat sanoa ja kenelle, jätä kaikki ylimääräinen pois!
- Käytä tuttuja sanoja!
- Varo kielikuvia, abstrakteja termejä sekä suuria lukuja.
- Käytä yksinkertaisia lyhyitä lauseita, ja vältä passiivimuotoa aina, kun se on mahdollista!
- Käytä suoraa sanajärjestystä!
- Anna esimerkkejä!

Työskenneltäessä toisesta kulttuurista

muuttaneen asiakkaan kanssa, auttajan täytyy ymmärtää omat etnosentriset käsityksensä sekä myös toisiin kulttuureihin kohdistuvat ennakkoluulonsa ja stereotypiansa.

Kohdatessa vieraasta kulttuurista tuleva henkilö, täytyy muistaa ottaa huomioon asiakkaan yksilöllisyys.⁴²

Vuorovaikutuksen haasteet

Vieraasta kulttuurista tulevan tapa viestiä ongelmat, puhua oireista ja ilmaista kipua poikkeaa usein totutusta.

Työntekijän ja asiakkaan eriävät käsitykset siitä miten asioiden tulisi sujua.

Terveysterveystenhuolto

Maahanmuuttajille tarjotaan sosiaali- ja terveysterveysten palveluja samoin edellytyksin kuin seudun muillekin asukkaille. Maahanmuuttajien oikeuksia määrittävät kielilaki, kansanterveyslaki, mielenterveyslaki, erikoissairaanhoidonlaki, tartuntatautilaki, terveydenhoitolaki sekä laki potilaan asemasta ja oikeuksista.

⁴¹ Taavela, R. (1999): Maahanmuuttajien palvelujen laatu Suomen perusterveydenhuollossa, Väitöskirja, Kuopio

⁴² Alitolppa-Niitamo, A.(1993): Kun kulttuurit kohtaavat, Helsinki

Maahanmuuttajat voivat kokea ja määritellä terveyttä eri tavalla kuin alkuperäinen väestö. Kuitenkin eri maahanmuuttajaryhmien välillä on suuria eroja terveyttä määriteltäessä. Esimerkiksi pakolaisten terveys eroaa työperäisten maahanmuuttajien terveydestä. Erityisesti köyhistä maista tulevilla maahanmuuttajalla on suurempi koetun stressin määrä.⁴³

Joidenkin arvioiden mukaan maahanmuuttajat käyttävät vähemmän terveyspalveluita kuin kantaväestö.⁴⁴ Maahanmuuttajat eivät pysty hyötymään tarjolla olevista mielenterveyspalveluista. Kaikki terveydenhuoltojärjestelmämme ovat vahvasti kulttuurisidonnaisia. Biolääketieteelle perustunut järjestelmämme ei ole niin yleinen kuin mitä helposti kuvittelemme, ja jo länsimaiden sisälläkin on suuria variaatioita. Homeopatia on paljon käytetty menetelmä muun muassa

Sveitsissä ja Ranskassa ja kiinalainen lääketiede on taas aivan oma erityinen ikivanha järjestelmänsä. Sairausten selitysmallit ja käsitykset sopivista hoidoista vaihtelevat eri kulttuureissa. Pahat henget sairauksien aiheuttajina voivat olla yhtä todellisia sairauksien aiheuttajia siinä missä virukset ja bakteeritkin⁴⁵.

Tampereen yliopistossa tehtyyn tutkimukseen osallistuneet maahanmuuttajat kokivat merkittäväksi henkilökunnan asenne hoidon onnistumisen kannalta. Potilaan kulttuuristen taustojen ymmärtämistä, huomiointia ja kunnioittamista ja mahdollisten erityistarpeiden tunnistamista pidettiin ehtona hyvälle terveydenhoidon käytännölle.⁴⁶

Kulttuurierot

Monikulttuurisuus on osattava kohdata myös terveydenhuollossa ja tiedostettava, että meistä oudoilta kuulostavat ajatukset ovat jossakin toisessa kulttuurissa täysin hyväksyttäviä.

Luottamuksellisen hoitosuhteen rakentamiseen tarvitaan parempaa kulttuuritietämystä ja parempia vuorovaikutustaitoja.

⁴³ Koskimies H. & Mutikainen K. (2008): Maahanmuuttajat terveydenhuollon asiakkaina, Koulutusohjelma, Helsinki

⁴⁴ Gissler, M. (2006): Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut, Työministeriö, Helsinki

⁴⁵ Koskimies H. & Mutikainen K. (2008): Maahanmuuttajat terveydenhuollon asiakkaina, Koulutusohjelma, Helsinki

⁴⁶ Hagseresht (2002): Iranilaiset turvapaikanhakijaperheet suomalaisessa terveydenhuoltojärjestelmässä, laadullinen tutkimusraportti, Tampere

Sosiaalipalvelut

Kunnan sosiaalihuollon tehtävänä on sosiaalisten ongelmien ehkäisy, sosiaalisen turvallisuuden ylläpitäminen sekä ihmisten omatoimisuuden tukeminen. Kunnat vastaavat:

- sosiaalipalvelujen järjestämisestä,
- toimeentulotuen antamisesta,
- sosiaalisen luoton myöntämisestä,
- sosiaaliturvaetuuksia ja niiden käyttöä koskevasta ohjauksesta ja neuvonnasta,
- sosiaalisten olojen kehittämisestä,
- sosiaalisten epäkohtien poistamisesta.

Mikäli maahanmuuttajilla ja pakolaisilla on voimassa oleva oleskelulupa he ovat oikeutetut samoihin sosiaalitoimistopalveluihin kuin Suomen kansalaiset. Esimerkiksi kunnan toimeentulotuki myönnetään heille hakemuksesta samojen, kaikkiin muihin pätevien periaatteiden mukaisesti. Maahanmuuttajilla ja pakolaisilla on kuitenkin myös oikeus tulkkauspalveluihin tullakseen

ymmärretyiksi viranomaisten ja kunnan kanssa asioidessaan. Kunnallisista sosiaalipalveluista vastaa

Miten varustautua ja ennakoida

Hanki tietoa siitä miten omalla alueellasi hoidetaan tulkkivaraus, ja mitä tietoja tulee olla käsillä.

Hanki tietoa lukemalla.

Pyydä tulkin käyttöön liittyvää koulutusta työyksikkösi.

Toimintaohjeita

Muista tarkistaa oleskelun oikeus ja status.

Ota selvää faktoista, älä ole herkkäuskoinen.

Aikaa tulee menemään enemmän.

Ystävällisyys kannattaa (nonverbaalisen viestinnän vaikutus)

Varaa vastaanottoon enemmän aikaa kuin suomalaiselle. Tulkkaus ja erilainen viestintätapa vievät aikaa.

Ole huolellinen jos joudut antamaan hoito-ohjeita tai muuta neuvontaa.

Pyydä asiakasta toistamaan samansa ohjeet.

- Älä stereotyyppitä kulttuurisesti!
- Älä ymmärrä ”liiallisesti”!
- Kulttuurinen tieto auttaa potilaan tilanteen hahmottamisessa.
- Muista aina että ihmisten väliset erot ovat suurempia kuin kulttuurien väliset erot.

kaupungin sosiaalitoimi ja terveyspalveluja saa terveysasemalta.

Asuminen

Suomen perustuslain mukaan jokaisella henkilöllä on oikeus asuntoon sekä asumisen omatoimisen järjestämisen tukemiseen. Asunnon järjestäminen kuuluu kuntien tehtäviin.

Maahanmuuttajat haluavat asua usein tuttaviansa ja sukulaistensa läheisyydessä. Segregaatiosta puhutaan, kun asuinalue syrjäytyy. Suupohjan seudulla ei puhuta alueellisesta segregaatiosta. Suomessa alueiden sosiaalista ja taloudellista erilaistumista on ollut nähtävissä lähinnä pääkaupunginseudulla.

Ulkomaalaiset asuvat yleensä vuokra-asunnoissa. Asunnon vuokraaminen onnistuu kuntien tai yritysten kautta. Asunnonhakuprosessissa ja saannissa etninen yhdenvertaisuus toteutuu hyvin. Asuntoviranomaiset vakuuttavat, että kaikki heidän asiakkaansa ovat samalla viivalla, ja että heidän toimintansa on asiakkaan toiveiden mukaista. Asuntoviranomaisten kokemuksen mukaan maahanmuuttajat ovat ihan hyviä vuokralaisia, ei ollut yhtään enempää ongelmia, kuin muidenkaan vuokralaisten kanssa.

”Maahanmuuttajat ovat monessa tapauksessa ystävällisempiä asukkaita, kuin suomalaiset asukkaat.”

Asuntoviranomainen

Asunnon ostaminen on haasteellista. Lainan saaminen on maahanmuuttajille vaikeampaa kuin suomalaisille. Työsopimus on yleensä määräaikainen. Takaajia ei löydy helposti. Maahanmuuttajille suunnettua infoa asunnon ostoon liittyen on vähän saatavilla.

Oppilaitokset

Varhaiskasvatus

Suomalaisen varhaiskasvatuksen ensisijainen tehtävä on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista sekä tukea vanhempien tai huoltajien antamaa kotikasvatusta. (Laki lasten päivähoidosta). Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttamista päivähoidossa ohjaavat muun muassa päivähoitolaki, perusopetuslaki ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Maahanmuuttajataustaisten lasten varhaiskasvatuksessa on myös otettava huomioon eri kieli- ja kulttuuritaustaista väestöä koskevat lait, kuten laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta sekä yhdenvertaisuuslaki.

Lapsen näkökulmasta varhaiskasvatuksen toteuttamisessa on olennaista hyväksyä ja arvostava ilmapiiri, sillä jokaisella lapsella on oikeus tuntea olonsa turvalliseksi, kokea kiintymystä ja olla arvostettu. Lapsen oman äidinkielen ja toisen kielen kehittymisen tukeminen varhaiskasvatuksessa on tärkeää, sillä kielellä on niin sosiaalinen kuin kasvatuksellinen tehtävä. Tukemalla jo varhaiskasvatuksessa maahanmuuttajataustaisen lapsen kaksikielisyyttä ja kulttuuri- identiteetin kehittymistä autetaan lapsen kotoutumista kasvuympäristöönsä ja ehkäistään esimerkiksi perusopetuksessa myöhemmin ilmeneviä oppimisvaikeuksia.

Päivähoito on tärkeä osa maahanmuuttajalapsen kotoutumista. Päivähoitoa järjestettäessä tulisi lapsen kielellisen kehityksen ja itsetunnon vuoksi hänen oma kielensä ja kulttuurinsa ottaa huomioon.

Isojoki

Lasten päivähoitoa järjestetään Isojoella päiväkotikiinteistössä, ja perhepäivähoitona hoitajien kotona. Kaikki päivähoidon toiminta lähtee lapsen hyvinvoinnista. Lapselle pyritään luomaan turvallinen ja kiireetön ympäristö, jossa tarjotaan mahdollisuus lapsen ikää vastaavaan virikkeelliseen toimintaan. Leikin, vuorovaikutuksen ja perheiden kanssa tehtävän yhteistyön merkitystä korostetaan. Kunnassa on tällä hetkellä kuusi omassa kodissaan toimivaa perhepäivähoitajaa, ja yhteensä noin 27 hoitopaikkaa. Perhepäivähoitopaikat sijaitsevat keskustan alueella, Kodesjärvellä ja Vanhakylässä. Perhepäivähoito tarjoaa päivähoitoa kodinomaisissa tiloissa pienessä ryhmässä. Päivärytmissä vaihtelevat rauhallinen ja aktiivinen toiminta sekä hoitajan ohjaama ja lapsen itsenäinen toiminta.

Koulukolmion esiluokka kokoaa Isojoen 6-vuotiaat sekä kotoa että päivähoidosta harjoittelemaan ja omaksumaan heille suunniteltuja tietoja ja taitoja ennen varsinaisen oppivelvollisuuden alkua.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisen lapsen varhaiskasvatus toteutetaan samoissa varhaiskasvatusyksiköissä valtaväestön lasten kanssa. Lapsen osallistuminen varhaiskasvatukseen tukee hänen mahdollisuuttaan luoda sosiaalisia kontakteja ja oppia valtaväestön kieltä luonnollisissa tilanteissa yhdessä muiden lasten ja kasvattajien kanssa. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisen lapsen varhaiskasvatuksessa noudatetaan yleisiä varhaiskasvatuksen tavoitteita huomioiden lapsen kulttuuritausta ja äidinkieli. Varhaiskasvattajien tulee perehtyä lapsen kulttuuriin, elämäntapoihin ja historiaan kasvatuskumppanuudessa vanhempien kanssa, mutta vastuu lapsen äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on kuitenkin ensisijaisesti perheellä. Perheen tapoja ja arvoja arvostetaan ja ne näkyvät mahdollisuuksien mukaan arkipäivän tilanteissa. Vanhempien kanssa tehtävässä työssä sovitaan yksityiskohtaisemmin em. asioista, ja tarvittaessa sekä mahdollisuuksien mukaan käytetään tulkkipalvelua.⁴⁷

Karjajoki

Karjajoen kirkonkylässä on Päivärinteen päiväkotitoiminta. Se on tarkoitettu pääasiassa esiopetusikäisille lapsille, koska siellä järjestetään esiopetusta. Lisäksi se toimii koululaisten iltapäivähoitopaikkana.

Kauhajoki

Kauhajoella on viisi kunnallista päiväkotitoimintaa. Päiväkodin hoito- ja kasvatushenkilöstö koostuu lastentarhanopettajista ja lastenhoitajista, joilla on ammatillisesti paras varhaiskasvatuksen asiantuntemus ja alle kouluikäisten lasten pedagoginen osaaminen. Päivähoitoasetuksen mukaan yhtä kasvatushenkilöä kohden lapsiryhmässä voi olla neljä alle 3-vuotiaasta tai seitsemän yli 3-vuotiaasta lasta. Päiväkotien kasvatushenkilöstön ammattitaitoa pidetään yllä jatkuvalla koulutuksella, sillä heitä koskee laki sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutusvelvoitteesta.

Kauhajoen päiväkodeissa annetaan kuntouttavaa varhaiskasvatusta tukea tarvitseville lapsille. Filppulan päiväkodissa toimii integroitu erityisryhmä Kultapiiskut.

Perhepäivähoito on kodinomaista, pienessä ryhmässä tapahtuvaa päivähoitoa, jossa korostuvat perushoito ja leikki. Perhepäivähoitaja on lapsia omassa kodissaan, ryhmäperhepäiväkodissa tai lapsen kotona hoitava henkilö. Yksi perhepäivähoitaja saa hoitaa neljää kokopäiväistä alle kouluikäistä lasta samanaikaisesti, ja lisäksi yhtä esikoululaista tai ekaluokkalaista osapäiväisesti.

Ryhmäperhepäivähoito on kunnan osoittamissa kodinomaisissa tiloissa toteutettava päivähoitomuoto, jossa kaksi perhepäivähoitajaa voi hoitaa yhdessä 8 lasta ja kahta osapäiväistä esikoululaista tai

⁴⁷ Isojoen varhaiskasvatussuunnitelma www.isojoen.fi/tiedostot/PPH_VASU_uusi_versio.doc

ekaluokkalaista. Erityisistä syistä ja paikalliset olosuhteet huomioon ottaen voi ryhmäperhepäivähoidossa myös kolme hoitajaa hoitaa samanaikaisesti enintään 12 lasta. Mikäli ryhmässä työskentelee kolme hoitajaa, on yhdellä heistä oltava lähihoitajan tai vastaava koulutus. Kauhajoella ryhmäperhepäiväkodit ovat pääsääntöisesti kahden perhepäivähoitajan ryhmiä, joissa tarvittaessa voi olla myös tukea tarvitsevan lapsen avustaja. Kauhajoella vuoropäivähoitoa toteutetaan päiväkotit Unituulessa sekä ryhmis Vesselissä. Hoitoajoista riippumatta lapsille tarjotaan turvallista ja laadukasta toimintaa.

Kauhajoella toimii kaksi yksityistä päiväkotia. Mikäli perhe valitsee hoitopaikan kaupungin hyväksymältä ja valvomalta yksityisen palveluntuottajalta, Kauhajoki maksaa lakisääteisen yksityisenhoidontuen lisäksi vapaaehtoista kaupunkilisää.

Esiopetuksen tehtävänä on tarjota jokaiselle esiopetusikäiselle mahdollisuus osallistua lapsen kokonaiskehitystä ja oppimista tukevaan, leikinomaisesti toteutettuun ryhmätoimintaan ennen oppivelvollisuuden alkamista. Näin lapsille taataan tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen.

Opetuksen lähtökohtana ovat lapsi ja lapsen tarpeet. Lapsilähtöisyydellä tarkoitetaan jokaisen lapsen ainutkertaisen yksilöllisyyden huomioonottamista ja kunnioittamista kaikessa kasvatuksessa ja opetuksessa.

Esiopetusikäisen maahanmuuttajalapsen opetus on mahdollista järjestää muun esiopetuksen yhteydessä, perusopetukseen valmistavana opetuksena tai näiden yhdistelmänä.

Teuva

Kunnallinen päivähoito on yhteiskunnan järjestämää palvelua lapsiperheille. Kaikilla alle kouluikäisillä on oikeus kunnan järjestämään päivähoitoon.

Päivähoitopalveluja kunnassa tarjotaan Sipilän päiväkodissa, vuororyhmissä kunnan keskustaajamassa sekä päiväryhmissä Äystöllä, Norinkylässä ja Perälässä. Perhepäivähoitajat toimivat eri puolilla kuntaa joko omassa kodissaan tai erityisistä syistä myös lapsen kodissa.

Esikoululaiset maahanmuuttajat integroidaan tarvittavin tukitoimin esikouluryhmiin (1-2 vuotta), tarvittaessa esikoululainen voi osallistua myös valmistavaan opetukseen. Tukitoimet ovat koulukäynninohjaaja, tukiopetustunnit, opetuksen suunnittelu ja materiaalin valmistaminen (1h/vko) suomi toisena kielenä (1h/opp/vko), erityisopettajan tunnit. Ohjaava opettaja toimii maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opettajien tukena tarpeen mukaan oppilaan perusopetuksen mukaan.

Vieraista kulttuureista tulevien lasten esiopetus järjestetään pääsääntöisesti opetuksen yleiskielellä samassa ryhmässä muiden kanssa. On tärkeää, että lapsi oppii suomalaista kielikulttuuria osana muuta kulttuuria. Mahdollisuuksien mukaan esiopetusta voidaan järjestää osittain myös lapsen omalla äidinkielellä. Toiminnassa huomioidaan lapsen kulttuuritausta, jota kunnioitetaan ja tuetaan. Lapsiryhmässä vieras kulttuuri tuodaan esille rikastuttavana tekijänä. Lapsen oman äidinkielen säilyttäminen ja uuden kielen omaksuminen huomioidaan erityisesti laadittaessa lapsen omaa opetussuunnitelmaa.⁴⁸

Eskarilaiset askartelevat Inka Kansainvälisyyskeskuksessa

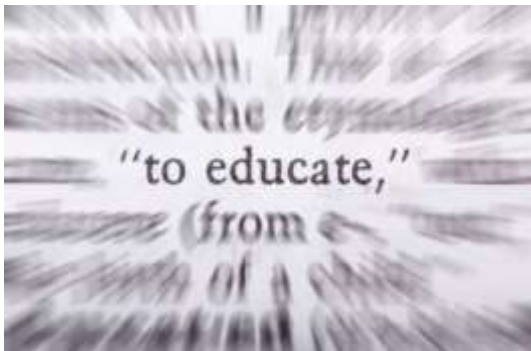
⁴⁸ Teuvan kunnan valmistavan opetuksen opetussuunnitelma

Peruskoulu

Oppivelvollisuusikäisillä maahanmuuttajilla on muiden suomalaisten tavoin tasavertainen oikeus ja velvollisuus käydä koulua. Tasavertaisen aseman saavuttamiseksi maahanmuuttajat kuitenkin tarvitsevat erityistoimenpiteitä, kuten peruskouluun valmistavaa opetusta, suomi toisena kielenä (S2) -opetusta, oman äidinkielen opetusta, tukiopetusta ja muita koulunkäyntiä tukevia toimenpiteitä. Maahanmuuttajaopetuksen tavoitteena on toimiva kaksikielisyys.

Perusopetuslaissa⁴⁹ säädetään maahanmuuttajille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta.

Perusopetukseen valmistavan opetus⁵⁰ on tarkoitettu jokaiselle maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle, jonka suomen kielen taito ei ole riittävä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Maahanmuuttajaoppilaalla tarkoitetaan sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä, muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvia oppivelvollisuusikäisiä lapsia.

Valmistavan opetuksen päämääränä on antaa maahanmuuttajaoppilaille valmiudet selviytyä suomenkielisessä opetuksessa ja tukea heidän kotoutumistaan suomalaiseen kouluun ja yhteiskuntaan. Valmistava opetusta annetaan pääsääntöisesti yhden lukuvuoden ajan, mutta aika on yksilöllisesti joustava, 6 – 10 – vuotiaille opetusta annetaan 900 tuntia ja 11–17 –

vuotiaille 1000 tuntia. Valmistavan opetuksen lähtökohtana on jokaisella oppilaalla oma henkilökohtainen oppimissuunnitelma.⁵¹ Valmistavan opetuksen jälkeen maahanmuuttajaoppilaat siirtyvät oman asuinalueensa peruskouluun yleisopetuksen piiriin.

Pääpaino valmistavassa opetuksessa on kaikilla oppilailla S2-kielen opiskelussa.

⁴⁹ Perusopetuslaki (628/1998)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1998/19980628?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perusopetuslaki>

⁵⁰

http://www.oph.fi/download/135734_Kommentoitu_luettelo_maahanmuuttajataustaisten_opetuksen_ja_koulutuksen_materiaaleista_2011.pdf

⁵¹ Henkilökohtainen opiskeluohjelma (HOPO) Tutkinon suorittamisen henkilökohtaistamiseen liittyvä ajattelumalli ja työväline, joka sisältää lähtötason kartoituksen, henkilökohtaisen näyttösuunnitelman (hensu) ja henkilökohtaisen oppimissuunnitelman (hops), vrt. hops-määräys. Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että jokaisella opiskelijalla on kirjallinen HOPO. Henkilökohtainen oppimissuunnitelma (HOPS) Henkilökohtaiseen kirjalliseen oppimissuunnitelmaan kirjataan, minkä tutkinon tai tutkinon osien perusteiden mukaiseen ammattitaitoon opiskelija pyrkii ja miten hän aikoo saavuttaa puuttuvan osaamisen. On myös määriteltävä työssä oppimisen tavoitteet. Suunnitelma toteutumista seurataan ja tarvittaessa tarkennetaan.

Suomi toisena kielenä (S2-opetus)

Suomi toisena kielenä on äidinkieli ja kirjallisuus – oppiaineen oppimäärä, joka on tarkoitettu muille kuin suomenkielisille oppilaille. S2-kielen opetusta annetaan vieraskielisille oppilaille koko perusopetuksen ajan. Ylioppilaskirjoituksissa opiskelijalla on oikeus kirjoittaa S2-kieli suomi äidinkielen – oppiaineen sijasta.

Tavoitteena S2-kielessä on saavuttaa äidinkielentasoinen taito.

Oma äidinkieli

Oman äidinkielen opiskelun tavoitteena on tukea ja edistää äidinkielen hallintaa, oman kulttuuritaustan tuntemusta ja monikulttuurisen identiteetin kehittymistä. Opetusryhmässä on oltava vähintään neljä oppilasta lukuvuoden alussa. Oppilaat voivat olla eri kouluista, eri kouluasteilta ja eri kunnista.

Oma uskonto

Oppilaalla on oikeus saada oman uskontokuntansa uskonnon opetusta, mikäli oppilaita on vähintään kolme ja vanhemmat pyytävät opetusta.

Rahoitus maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen

Kunnalle, kuntayhtymälle tai perusopetuksen järjestämisluvan saaneelle yksityiselle koulutuksen järjestäjälle myönnetään perusopetuslain 5 §:ssä tarkoitettua maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaa opetusta varten rahoituksena euromäärä, joka saadaan, kun sen kunnan, jossa opetuksen järjestäjän perusopetus pääasiallisesti järjestetään, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti vahvistettu perusopetuksen kotikuntakorvauksen perusosa kerrottuna luvulla 2,39 kerrotaan opiskelijamäärällä.⁵²

Kustannus korvataan opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän kautta jälkikäteen. Tilastointi on tärkeää tukien saamisen takia.

⁵² Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100926?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=1705%2F2009>

Isojoki

Isojoella on täällä hetkellä neljä maahanmuuttajataustaista oppilasta. Heille tarjotaan S2-kielen opetusta, oman äidinkielen opetusta ei anneta, koska opiskelijan määrä on vähän.

Karjoki

Karjoen koulussa annetaan perusopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Tavoitteena on, että oppilaat saavuttavat ne perustiedot ja -taidot, joiden turvin he mahdollisimman hyvin voivat jatkaa eteenpäin perusopetuksen ylemmille luokille. Opetus koulussa järjestetään Karjoen kunnan OPS:n tavoitteiden ja opetussisältöjen mukaisesti. Lisäksi koulussa on käytössä soveltuvin osin valmistavan opetuksen opintosuunnitelma maahanmuuttajalasten suomenkielen taidon vahvistamiseksi.

Kauhajoki

Kauhajoella on tehty vuonna 2010 maahanmuuttajan tai vieraskielisen perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelma⁵³. Kauhajoella järjestetään maahanmuuttajataustaisille oppilaille valmistava opetus. S2- opettaja opettaa suomen kieltä kouluissa, ja tekee yhteistyötä maahanmuuttajaoppilaiden opettajien kanssa. Oman äidinkielen opetusta ei anneta tällä hetkellä, koska oppilaita on niin vähän ja eri kieliryhmistä. Oppilailla on kuitenkin mahdollisuus perehtyä omankielisiin oppikirjoihin ja muuhun materiaaliin tuntien aikana. Oman uskonnon opetusta ei varsinaisesti ole, oppilaat osallistuvat koulun uskonnonopetukseen vanhempien toiveesta, oman uskonnon opetuksen hoitaa koti uskonnollisten yhteisöjen avustuksella.

Kauhajoen perusopetuksessa on tällä hetkellä (2012–2013) 10 maahanmuuttajataustaista opiskelijaa. He ovat kotoisin Vietnamista, Turkista, Unkarista, Puolasta, Venäjältä ja Thaimaasta. Heille tarjotaan valmistavaa opetusta sekä S2-kielen opetusta. Oman äidinkielen ja uskonnon opetusta ei tarjota. Kauhajoki tulee vasta joulukuussa 2012 hakemaan ensimmäisen kerran korvausta vieraskielisten oppilaiden opetuksen järjestämiseen.

Teuva

Teuvalla on tehty vuonna 2010 opetussuunnitelma, jossa on valmistavan opetuksen suunnitelmakin maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille.

Teuvan kunnassa järjestetään valmistavaa opetusta kaikille perusopetusikäisille maahanmuuttajaoppilaille, joiden kielitaito ei riitä perusopetuksessa opiskelemiseen. Jos tällaisia oppilaita on kunnassa useampia, niin

⁵³ Maahanmuuttajaoppilaan polku koulussa (opetussuunnitelma) Kauhajoki (2010)

opetus järjestetään omassa valmistavan opetuksen ryhmässä. Ryhmäkoke ei voi ylittää 10 oppilasta. Teuvan kunnassa on kaksi koulutuksen saanutta valmistavan opetuksen ohjaavaa opettajaa, jotka tukevat lähikouluille integroitujen maahanmuuttajataustaisien oppilaiden opetuksen järjestämistä. Tavoitteena on, että valmistavassa opetuksessa vietetyn lukuvuoden jälkeen oppilas voisi jatkaa oman ikäryhmänsä mukaisessa perusopetuksen ryhmässä. Tällöin hänelle laaditaan henkilökohtainen opetussuunnitelma ja tarvittaessa jatketaan S2 opetusta perusopetuksen ohella. Teuvalla oppilaan oman äidinkielen opetusta annetaan mahdollisuuksien mukaan. Lähikontaktiopetuksen puuttuessa voidaan yrittää löytää oppilaan oman äidinkielen opetusta videoneuvotteluyhteyden avulla.

Lukio ja ammattikoulu

Lukio-opinnot ovat yleissivistävää koulutusta ja kestävät 2-4 vuotta. Opiskelemaan voi hakeutua, jos hakijalla on perusopetuksen päättötodistus tai muutoin hankitut vastaavat tiedot. Nuoret hakevat lukioon yleensä ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen yhteishaussa. Jos hakijalla on ulkomailla suoritettu koulutus, hän hakee lukioon yhteishaussa joustavan valinnan menettelyllä. Jos nuorella on suomalainen perusopetuksen päättötodistus, mutta arvosanat eivät riitä lukioon pääsyyn, hän voi arvosanoja korottaa esimerkiksi peruskoulun lisäopetuksessa eli kymppiluokalla. Lukiossa nuori voi opiskella suomea toisena kielenä. Lukiossa on myös mahdollisuus saada oman uskontokuntansa opetusta. Jos opiskelijan äidinkieli ei ole suomi, hän voi suorittaa ylioppilaskirjoituksissa äidinkielen kokeen sijasta suomi toisena kielenä -kokeen.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta kiinnostuneet maahanmuuttajat voivat osallistua ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen. Valmistava koulutus parantaa opiskelijan kielitaitoa ja ammatillisessa koulutuksessa tarvittavia valmiuksia. Koulutuksessa opiskellaan muun muassa suomen kieltä ja tutustutaan ammatillisiin opintoihin.

Kauhajoki

Kauhajoen lukion vahvuutena on mahdollisuus erikoistua muun muassa matematiikan, fysiikan, kemian, biologian ja maantiedon opinnoissa matemaattis-luonnontieteellisille ja teknisille aloille, kansainvälisyyteen, kuvataiteisiin sekä liikuntaan. Lisäksi vahvuutena on opettajien korkeatasoinen pedagoginen osaaminen ja sitoutuminen sekä erilaisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen. Opiskelijan on mahdollista erikoistua Panula-opiston opintojen kautta musiikkiin tai Kauhajoen Kansalaisopistossa kuvataiteisiin. Kauhajoen lukio, Suupohjan Ammatti-instituutti, Koti- ja Laitostalousoppilaitos ja Evankelisen opiston urheiluhierojakoulu aloittivat yhteistyössä liikuntalinjan, jossa tarjolla on lukion opetuksen lisäksi tehokasta lajivalmennusta Kauhajoen Karhun ja tanssiurheiluseura Casinon johdolla.⁵⁴

Lukiossa opiskelijan tavoitteena on osallistua opintojen päättövaiheessa ylioppilaskirjoituksiin. S2-opinnoissa opiskelija voi osallistua äidinkielenään suomea puhuvien opiskelijoiden kursseille ja täydentää suomen kielen puutteita esimerkiksi S2-kielen kieliopinnoilla. Muissa opiskeltavissa aineissa voi saada tukea esim. tukiopetuksen muodossa. Kokeessa voi olla mahdollista käyttää sanakirjaa tietyissä tilanteissa tai osan kokeista voi suorittaa suullisesti, jos opettajan kanssa on sovittu asiasta etukäteen.

⁵⁴ Etelä-Pohjanmaan lukiot, nykytila ja tulevaisuuden haasteet (2008)
<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja28.pdf>

Maahanmuuttajat voivat osallistua S2-opetukseen ja saavat alkuvaiheessa tukiopetustakin. Kauhajoen lukiossa on mahdollista osallistua myös oman uskonnonopetukseen. Lukio hakee korvaukset valtiolta peruskoulun mukaisesti.

Teuva

Teuvan lukio on maaseutulukio. Teuvan lukion noin 80 opiskelijaa ovat pääasiassa teuvalaisia. Lisäksi opiskelijoita on ollut Kaskisista, Kauhajoelta ja Karijoelta sekä Närpiöstä. Teuvan lukion tehtävänä on, antaa opiskelijoille mahdollisimman laaja yleissivistys ja hyvät valmiudet jatko- opintoihin, synnyttää tiedonhalua herättävä ilmapiiri ja luoda kouluun avoin, positiivinen, oikeudenmukainen sekä toisen työtä kunnioittava ilmapiiri. Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia aikuiskoulutukseen ja työelämään liittyvään jatkokoulutukseen. Tarjotaan pätevilta opettajilta, lisäkoulutus sekä verkko-opiskelulla mahdollistamaan korkea-/laajatasoisen opetuksen, joka taas antaa opiskelijoille mahdollisimman hyvät valmiudet ylioppilastutkinnon suorittamiseen ja tätä kautta hyvät valmiudet jatko-opintoihin.

Maahanmuuttajien ja muiden vieraskielisten opetuksessa ja opiskelussa noudatetaan opetussuunnitelman perusteita ja lukion paikallista opetussuunnitelmaa huomioiden opiskelijoiden taustat ja lähtökohdat kuten suomen/ruotsinkielen taito, äidinkieli ja kulttuuri, maassaoloaika ja aikaisempi koulunkäynti.

Maahanmuuttajalle ja muulle vieraskieliselle opiskelijalle voidaan opettaa koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea tai ruotsia toisena kielenä, mikäli hänen suomen tai ruotsin kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla. Maahanmuuttajille ja muille vieraskielisille voidaan mahdollisuuksien mukaan järjestää myös oman äidinkielen opetusta yhteistyössä muiden oppilaitosten kanssa.⁵⁵

Suupohjan Ammatti-instituutti

Suupohjan ammatti-instituuttiin kuuluu kolme oppilaitosta ja aikuiskoulutusosasto. Kaikki toimipisteet sijaitsevat Kauhajoella. Nuorisoasteen ammatillista koulutusta antavat, ammattioppilaitos, kauppaoppilaitos ja maatalousoppilaitos, joissa on yhteensä n. 700 opiskelijaa. Ammatti-instituutilla on opiskelija-asuntola, jossa on 80 paikkaa. Opiskelijahuoltoa hoitavat kuraattori, erityisopettajat, terveydenhoitaja ja asuntolanhoitaja. Aikuiskoulutusosasto huolehtii oppisopimuskoulutuksesta ja erilaisista aikuiskoulutuksista, osastolla on yhteensä noin 450 opiskelijaa. Kaikilla nuorisoasteen opintolinjoilla on mahdollisuus suorittaa myös ylioppilastutkinto.

⁵⁵ Teuvan lukion opetussuunnitelma

Suupohjan Ammatti-instituutin maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä on 37. Kansallisuuksista suurimmat ryhmät ovat viro, puola ja vietnam. Ennen opiskelun aloittamista heillä on viikon pituinen suomen kielen intensiivijakso ja sen jälkeen on kaksi tuntia suomen kieltä viikossa, yhteensä 118 h. Valtio ei makseta korvausta valmistavasta opetuksesta.

Suupohjan koulutuskuntayhtymä

Oppitie 4 / PL 6

61801 Kauhajoki

puh 062 318 500

hallinto@saiedu.fi

”Maahanmuuttaja opiskelijamme ovat lähes 100 % ylioppilaita ja he opiskelevat 2 vuotta. Pääsääntöisesti he ovat ahkeria, motivoituneita opiskelijoita ja valmistuvat ammattiin eli saavat päästötodistuksen. Suurin osa heistä käy työssä opiskelun ohessa. Koulutuksen jälkeen he palaavat takaisin kotimaahan, jos eivät löydä työtä tai avioparia.
😊”

aikuiskoulutusosaston johtaja

Muut toimijat

Kauhajoen Evankelinen Opisto

Kauhajoen evankelinen opisto eli KEO on Kauhajoen evankelisen opiston kannatusyhdistys ry:n omistama opisto, joka on toiminut jo 85 vuotta. Talvikauden opiskelu eli eri opintolinjat ovat tänä päivänä painottuneet taiteisiin, hoitoalaan, kasvatukseen ja peruskouluopintoihin. Lisäksi opistossa voi suorittaa avoimen yliopiston perus- ja aineopintotasoisia arvosanoja monissa aineissa. Lyhytkursseja järjestetään kaikenikäisille vuosittain 30–40.

Monet kansanopistot järjestävät erityiskoulutusta maahanmuuttajille ja he ovat tervetulleita osallistumaan opistojen muuhun opetukseen. Useiden opistojen maahanmuuttajakoulutuksen valikoimaan kuuluu myös aikuisten maahanmuuttajien koulutusta.

Kauhajoen Evankelinen Opisto

Järvikyläntie 92
61850 Kauhajoki
puh 020 765 9230
keo@keo.fi

Etelä-Pohjanmaan Opisto tarjoaa maahanmuuttajille suomen kielen ja kulttuurin opetusta (Maakari – Suomen kieltä ja kulttuuria maahanmuuttajille). Kohderyhmänä ovat maahanmuuttajat, jotka haluavat oppia kommunikoidaan arkipäiväisissä tilanteissa suomeksi. Suomen kielen opetus lähtee syksyllä liikkeelle alkeista. Kevään koulutus on tarkoitettu erityisesti niille maahanmuuttajille, joiden tavoitteena on opiskella ammatillisessa koulutuksessa Suomessa. Koulutukseen valittavilta edellytetään voimassa olevaa oleskelulupaa (ei turistiviisumi).

Etelä-Pohjanmaan Opisto

Opistontie 111
60800 Ilmajoki
puh 064 256 000
toimisto@epopisto.fi

Panula opisto on Kauhajoen kaupungin ylläpitämä oppilaitos, jossa voi opiskella musiikkia (musiikkileikkikoulu, soiton- ja laulunopetus) ja tanssia. Kauhajoen lisäksi opetusta annetaan Teuvalla, Isojoella, Karijoella ja Kaskisissa. Opiskelu Panula-opistossa luo edellytyksiä hyvän musiikkisuhteen syntymiselle, musiikin elämänikäiselle harrastamiselle sekä antaa valmiuksia musiikkialan ammattiopintoihin. Opiskelu on tavoitteellista, tasolta toiselle etenevää sisältäen yksilöopetusta instrumentin hallinnassa sekä ryhmäopetusta musiikin perusteissa ja yhteismusisoinnissa.

Panula Opisto

Prännärintie 2C
 61800 Kauhajoki
 puh 040 067 4131
panulaopisto@kauhajoki.fi

TEAK Teuvan Aikuiskoulutuskeskus

TEAK on valtakunnallisesti toimiva aikuiskoulutuskeskus. TEAK kouluttaa ammattilaisia mm. puu- ja huonekalu-, sisustus-, teknologia- ja vaatetusaloille. TEAK järjestää monialaisia henkilöstökoulutuksia ja rekrytointipalveluja. TEAKissa on käytössä opiskelun henkilökohtaamisen järjestelmä, joka sisältää henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (HOPS) ja henkilökohtaisen näyttösuunnitelman, (HENSU), lisäksi myös työllistymissuunnitelman. TEAKissa voit suorittaa perustutkintoja, ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Tutkinnot suoritetaan työssä, opiskelussa tai harrastuksissa kertyneen ammattitaidon pohjalta. Ammatillisessa perustutkinnossa osoitat hallitsevasi perustehtävät. Ammattitutkinnossa osoitat ammattitaidon, joka edellytetään alan ammattityöntekijöiltä.

TEAK

Rasintie 1 A
 64700 Teuva
 puh 010 397 7000
etunimi.sukunimi@teakoy.fi

Koulutuskeskus Sedu

Koulutuskeskus Sedu toimii Seinäjoella, Ilmajoella, Juvassa, Kauhajoella, Kurikassa, Lappajärvellä, Lapualla ja Ähtärissä. Sedussa opiskelee noin 4300 opiskelijaa. Koulutuskeskus Sedun järjestämislupa kattaa yhteensä 4395 ammatillista perustutkinto-opiskelupaikkaa. Ammatillisen koulutuksen järjestämisluvassa määrätään myös Koulutuskeskus Sedulle myönnettyistä erityisistä koulutustehtävistä mm. maahanmuuttajille järjestettävä ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus sekä vieraskielinen sosiaali- ja terveysalan sekä sähköalan perustutkintoon johtava koulutus. Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavaa ja valmistavaa koulutusta eli ammattistarttia toteutetaan Seinäjoella ja Ähtärissä. Koulutuskeskus Sedun hakijoille, joiden äidinkieli ei ole suomi, järjestetään kielitesti ennen opiskelijaksi valintaa.

Koulutuskeskus Sedu

Topeeka 47
 61800 Kauhajoki
 puh 020 124 5600
opintotoimisto.sedu.kauhajoki@sedu.fi

Maahanmuuttajien alkukartoitus ja ohjaus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu-, ja muut kotouttamisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat.⁵⁶

Alkukartoitus uutena palveluna

Lain voimaantuloa odottaessa eniten pohdintaa kunnissa lienee herättänyt lain 9 ja 10 §:ssä säädetty alkukartoituksen järjestäminen. Sen on katsottu olevan uusi tehtävä etenkin kunnille. Alkukartoituksia on toki niin kunnissa kuin TE-toimistoissakin tehty jo aiemmin kotoutumissuunnitelman yhteydessä, mutta uusissa säännöksissä korostetaan alkukartoituksen toteuttamista siten, että sen perusteella maahanmuuttaja voidaan ohjata työmarkkinoille, tarvettaan vastaavaan koulutukseen tai muihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin. Tällöin mm. alkukartoitukseen kuuluva kielitaidon tason kartoitus voi edistää oikeaan koulutukseen hakeutumista.

Lain mukaan TE-toimisto laatii alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi TE-toimistoon, ja kunta muille maahanmuuttajalle. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on uudessa laissa säilynyt työttöminä työnhakijoina olevilla sekä toimeentulotukea saavilla maahanmuuttajilla. Muiden maahanmuuttajien kotoutumissuunnitelman tarpeen viranomainen arvioi alkukartoituksen perusteella.

Alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien laatimiseen osallistuvaa kunnan vastuuviranomaista ei ole laissa määritelty. Siksi etenkin muiden kuin toimeentulotukea saavien maahanmuuttajien alkukartoituksen toteuttamisen vastuutahojen määrittelystä on kunnissa käyty neuvotteluja, ja ratkaisut eroavat toisistaan. Huolellinen alkukartoitus tukee kotoutumissuunnitelman yksilöllistä laadintaa ja sen toteutumisen seuranta. Aiempien kokemusten mukaan alkukartoitusta ja kotoutumissuunnitelmaa ei ole tarkoituksenmukaista jakaa eri toimijoiden tehtäväksi etenkin, jos halutaan varmistaa kotoutujan palvelujen saannin sujuvuus. Alkukartoitusten toteutumista seurataan jatkossa kunnissa mielenkiinnolla jo niiden järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamisen mutta myös uusien monialaisen yhteistyön

⁵⁶ Laki kotoutumisen edistämisestä (1368/2010) <http://www.edilex.fi/saadokset/smur/20101386>

muotojen vuoksi. Monialaiseen yhteistyöhön uusi laki kannustaa myös perheen kotoutumissuunnitelman laadinnassa.⁵⁷

Alkukartoituksen tekeminen

Kotouttamisen alkukartoituksen tekeminen käynnistyy, kun henkilö, joka haluaa kotouttamiseen liittyviä palveluita, tai joku muu hänen asiaansa hoitava viranomainen, varaa ajan kotouttamiseen alkukartoitukseen tai sosiaaliviranomaiset saavat tiedon maahanmuuttajan saapumisesta seutulle TE – toimistolta, väestörekisteristä, toisen kunnan sosiaaliviranomaisilta (toisesta kunnasta muuttava). Sen voi tehdä ryhmä eri alojen asiantuntijoita, tai alkukartoituspalveluita kunta voi hankkia myös ulkopuolisilta asiantuntijoilta.

Alkukartoituksen ja ohjauksen tavoitteena on tunnistaa maahanmuuttajassa osaaminen, aikaisempi koulutus ja kokemus, kielitaito, muut taidot, mahdollisesti jopa erikoistaidot sekä kiinnostusalueet. Lisäksi pyritään selvittämään maahanmuuttajan vahvuudet ja heikkoudet sekä seudun tarjoamat työllistymis-, harrastus-, opiskelu-, ja yrittäjyyshmahdollisuudet.

Valtion korvaukset maksetaan niille kunnille, joissa on laadittu kunnan kotouttamisohjelma ja joilla on sopimus alueen ELY-keskuksen kanssa kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.

Kunnalle maksetaan valtion varoista laskennallista korvausta alkukartoituksen järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista 700 euroa jokaisesta alkukartoitukseen osallistuneesta. Korvaus voidaan maksaa saman henkilön osalta vain kerran.

Kotoutumissuunnitelma

Kotoutumissuunnitelma koskee ensimmäistä kolmea vuotta Suomeen tulon jälkeen. Kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti. Kotoutumissuunnitelman enimmäisaika on kolme vuotta, mutta sitä voidaan pidentää enintään kaksi vuotta, jos maahanmuuttaja tarvitsee kotoutuakseen erityistoimenpiteitä. Kotoutumissuunnitelman tarkoitus on auttaa ihmistä sopeutumaan Suomeen. Suunnitelmaan voi kuulua esimerkiksi suomen kielen kursseja.

Kotoutumissuunnitelmassa on erityisesti huomioitava kotoutujan elämäntilanteesta johtuvat erityiskysymykset (perheet, kotiäidit, nuoret, vanhukset, vammaiset ym.).

⁵⁷ Sari Karisto (maahanmuuttajapalvelujen päällikkö, Helsingin sosiaalivirasto)
<http://www.haaste.om.fi/text/Etusivu/Juttuarkistoihteittain/Maahanmuuttajat/1302674666399>

<u>2012</u>	<u>2013</u>	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>
<i>Oleskelulupa/oikeus saatu 1.9.2012</i>					
Oikeus ensimmäinen kotoutumissuunnitelman aloittamiseen					
<i>Alkukartoitus valmis</i>					
Kotoutumissuunnitelma kesto max. 1 v.	Harkinnanvarainen jatko max. 2 v.		Erityisperusteiden mukainen jatko max. 2 v.		
Aloitettu kotoutumissuunnitelma	Keskeytys äitiys-, ja sairauslomien takia				Kotoutumissuunnitelma jatkuu ⁵⁸

Kunta laatii alaikäisten kotoutumissuunnitelmat yhdessä huoltajan tai edustajan kanssa ja tarvittaessa suunnitelman koko perhettä koskien.

Kotoutumissuunnitelman laatiminen on käynnistettävä kahden viikon kuluessa alkukartoituksesta. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava kolmen vuoden kuluessa ensimmäinen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä.

⁵⁸ www.mol.fi

Suomen kielen koulutuksen järjestäminen

Suomen kielen osaamattomuus on ensimmäinen suljettu ovi, mikä pitää avata. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja selviytymisen kannalta suomen kielen oppiminen on ensisijaisen tärkeää. Jos maahanmuuttaja osaa kieltä se helpottaa työnhaussa, helpottaa työssä ja helpottaa kotoutumisessakin.

Suomen kansalaisuuden saamisen yhtenä edellytyksenä on, että maahanmuuttajalla on tyydyttävä suullinen ja kirjallinen suomen tai ruotsin kielen taito tai näiden sijasta tyydyttävä suomalaisen tai suomenruotsalaisen viittomakielen taito. Kielitaito voidaan osoittaa usealla vaihtoehtoisella tavalla. Suomen kansalaisuuden hakijan pitää suorittaa kielitesti, eli saada todistusta yleisen kielitutkinnon⁵⁹ (YKI) suorittamisesta suomen tai ruotsin kielessä suullisesti ja kirjallisesti vähintään taitotasolla kolme.

Oppisopimuskoulutuksessa voi suorittaa perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Oppisopimuskoulutus edellyttää peruskielitaidon hallintaa. Suomen kielen perusteet pitää siis olla olemassa jo oppisopimuskoulutukseen hakeuduttaessa.

Suupohjan seudun TE-toimiston Kauhajoen toimipaikan asiakkaaksi ilmoittautuvat maahanmuuttajat pyritään ohjaamaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena toteutettavaan maahanmuuttajakoulutukseen, joka on jaettu hakijoiden kielitaitoa vastaaviin ryhmiin. Tärkeintä on aina se, että maahanmuuttajalla on itsellä halu oppia suomen kieltä. Suupohjan seudulla kielikoulutuksia on järjestetty yleensä Seinäjoella, Ilmajoella ja Kristiinankaupungissa, jolloin asuminen ja/tai kulkeminen tulee huomioida jo hakeutumisvaiheessa. Kulkeminen Seinäjoella ja muissa kunnissa tuottaa monelle ongelmia, ainakin jos ei ole ajokorttia ja/tai autoa käytettävissä. Työvoimakoulutukseen haetaan TE-toimiston kautta.

⁵⁹ Yleiset kielitutkinnot on aikuisille suunnattu kielitaidon testausjärjestelmä, jossa testataan viestinnällistä kielitaitoa tehtävissä, joita aikuiset voivat kohdata henkilökohtaisissa, julkisissa, koulutukseen ja työhön liittyvissä kielenkäyttötilanteissa. Yleiset kielitutkinnot järjestetään valtakunnallisina tutkintopäivinä. Testipaikkoina toimivat järjestämisluvan saaneet aikuisoppilaitokset ja korkeakoulut. Lähes: Seinäjoki Kansalaisopisto (http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot/tutkintoesite)

Internetin käyttömahdollisuus on kehittänyt ja monipuolistanut kieliopetusta verkko-opetuksen muodossa. Tämä mahdollistaa sekä etä- että itseopiskelun ajasta ja paikasta sekä etäisyyksistä riippumatta.

Kansalaisopistot

Kauhajoen kansalaisopisto on Kauhajoen kaupungin omistama, ensisijassa aikuisille tarkoitettu oppilaitos, joka tarjoaa kontaktiopetuksen keinoin mahdollisuuden inhimilliseen kasvuun ja oppimiseen sosiaalisena harrasteena myös haja-asutusalueilla. Opiston toiminta-alueena alkavana työ kautena ovat Kauhajoen kaupunki sekä Karijoen ja Isojoen kunnat.

Maahanmuuttajille järjestetään suomen kielen kursseja. Minimi opiskelijamäärä on 8 henkilöä.

Kauhajoen kansalaisopisto

Hallintotie 5
61800 Kauhajoki
puh 046 851 1942
www.kauhajoki.fi/site?node_id=194

Kurikan kansalaisopisto

Vuonna 1965 perustettu Kurikan kansalaisopisto on Kurikkalan Setlementti ry:n omistama ja ylläpitämä oppilaitos. Opisto tarjoaa kaikenikäisille mahdollisuuksia itsensä kehittämiseksi, harrastuksille ja yhdessäoloon. Opintoryhmässä tulee olla vähintään 7 opiskelijaa, että ryhmä voidaan perustaa ja aloittaa opetus.

Tällä hetkellä on kaksi suomen kielen kurssia maahanmuuttajille, Suomen kielen harjoittelua 1. ja 2., Kurikassa ja Jurvassa. Kurssi sopii suomea jonkin verran osaaville opiskelijoille. Harjoitellaan puhumista, kirjoittamista, lukemista ja kuuntelemista. Kerrataan alkeita ja siirrytään eteenpäin, opitaan arkielämän sanastoa ja asiointia eri paikoissa. Aloitetaan peruskieliopin rakenteista. Opetuskieli on suomi, tarvittaessa käytetään englantia.

Kurikan kansalaisopisto

Kurikantie 16
61300 Kurikka
puh 040 585 9305
www.kurikankansalaisopisto.fi

"En tiennyt kauan, että Kansalaisopistolla on suomen kielen kurssi. Inkasta sain tiedon, mutta kun mun piti ilmoittautua, en voinut, koska netissä on hakemus suomeksi, ja minä en osannut silloin suomea. Se on ihan kamala 😊 Eikö? Miten voin hakea ja täyttää hakemukseni jos en puhu eikä ymmärrä suomea. Jos ei ole Inkaa, sitten en voi käydä kurssilla. Mun mielestäni pitää mainita enemmän, ehkä voisi olla hyvä, jos työnantajat kertovat työntekijöille, missä voidaan opiskella suomea."

vastaaaja 37-v mies EU:n kansalainen

Etninen tasa-arvo, syrjinnän ehkäisy

Yhdenvertaisuuslain juuret ovat Suomen kansallisessa lainsäädännössä. Suomen perustuslain mukaan ihmiset ovat samanarvoisia lain edessä. Ketään ei saa asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilön liittyvän syyn perusteella, ellei tähän ole olemassa hyväksyttävää perustetta.

Perustuslain lisäksi syrjintä kielletään muun muassa työ- ja palvelussuhdelaeissa, laissa miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta ja rikoslaissa.

Etninen syrjintä on ilmiö, jossa syrjivä asennoituminen kohdistuu toiseen hänen edustamansa rodun tai etnisen alkuperän perusteella. Etnisen syrjinnän ilmenemismuodot saattavat näkyä syrjintänä paitsi työelämässä, myös asumisessa, koulutuksessa sekä yksityisten ja julkisten palvelujen saannissa.

Rasismi on oppi tai näkemys, jonka mukaan tiettyä rotua, etnistä alkuperää, uskontoa tai maailmankatsomusta edustava henkilö tai ihmisryhmä ei ole ihmisarvoltaan tasavertainen ja kyseiseen ryhmään kuuluva ei ole myöskään henkisiltä kyvyiltään samalla tasolla kuin syrjintään syyllistynyt. Näkemyksen mukaan tämä arvio oikeuttaa muukalaisvihaan, jopa

Etninen syrjintä voi olla suoraa...

Suorassa syrjinnässä on kyse ihmisten välisiin eroihin perustuvasta ei-hyväksyttävästä erottelusta. Esimerkiksi tästä käy vaikkapa etnisen alkuperän vuoksi saamatta jäänyt työpaikka tai asunto.

...tai epäsuoraa

Epäsuoraa syrjintää on toiminta, jonka vaikutuksesta ihmiset ilman hyväksyttävää perustetta joutuvat eri asemaan. Tekoa ei välttämättä ole tarkoitettu syrjiväksi, mutta sen seurauksena ihmiset tulevat kohdelluiksi eriarvoisesti. Epäsuorasta syrjinnästä voi olla kyse esimerkiksi tapauksessa, jossa työpaikan saaminen edellyttää hyvää suomen kielen taitoa tai Suomen kansalaisuutta.

väkivaltaiseen käyttäytymiseen sekä toisen eristämiseen, syrjimiseen, syrjäyttämiseen ja yhteiskunnan ulkopuolelle karkottamiseen.

Maahanmuuttajat kohtaavat syrjintää monessa eri tilanteessa. Joidenkin arvioiden mukaan lähes kolme neljästä rasistisen rikoksen uhrista ja vieläkin useampi syrjintää kokeneista maahanmuuttajista jättää rikosilmoituksen tekemättä.

Eräaseen tutkimukseen osallistuneet maahanmuuttajat kertoivat tulewansa melko usein kohdelluiksi rasistisesti tai syrjivästi. Puolet työtä hakeneista maahanmuuttajista

oli kokenut, ettei ollut saanut työtä ulkomaalaistaustansa vuoksi. Lähes puolet oli tullut kiusatuksi kadulla ja liikennevälineissä. Neljäsosaa oli syrjitty asunnon osto- tai vuokraustilanteessa.

Jossain tapauksissa ihminen voi joutua eriarvoiseen asemaan etnisen taustansa vuoksi. Tällöin viranomaisten velvollisuus on tarjota erityistä tukea. Erityinen tuki eli positiiviset erityistoimet eivät ole eriarvoista kohtelua – päinvastoin ne varmistavat tasa-arvoiset lähtökohdat pärjätä yhteiskunnassa.

Etnisen yhdenvertaisuuden näkökulmasta pitää huomioida:

- ✓ **Kieli** – Jos maahanmuuttajan suomen kielen taito on heikko, voi eläminen yhteiskunnassa olla hankalaa. Tulkkipalveluiden aktiivinen käyttö sekä esitteiden ja lomakkeiden kieliversiot ovat aktiivisia tapoja edistää kielellistä yhdenvertaisuutta.
- ✓ **Asenteet** – Kielteinen asennoituminen erilaiseen ihonväriin, puheeseen tai vaatetukseen voi näkyä häirintänä ja rasismina niin arkipäiväisessä elämässä, työssä kuin palveluissakin. Kielteisten asenteiden taustalla on usein stereotyyppisiä tai vääriä ennakkoluuloja. Näitä ennakkoluuloja voidaan purkaa esimerkiksi henkilöstökoulutuksen avulla.
- ✓ **Oikeus kieleen ja kulttuuriin** – Ihmisellä on perustuslaillinen oikeus ylläpitää oma äidinkieltään ja kulttuuriaan. Muuttaessaan kotimaastaan toiseen maahan maahanmuuttajat kokevat monia ulkoisia muutoksia. Maa, ilmasto, maisema, ympäristö, kulttuuri, eettiset eroavaisuudet, uskonto, kieli, politiikka ja työtilanne saattavat muuttua täysin. Erityisesti maahanmuuttajille suomalainen kulttuuri ja yhteiskunta voivat olla monella tapaa vieraita. Yhteiskunnassa selviäminen edellyttää tietoisuutta sekä oikeuksista että velvollisuuksista. Yhdenvertaisuutta edistävä lainsäädäntö on kokonaisuus, joka velvoittaa sekä viranomaista että asiakasta. Monikulttuurisuus tulee heijastua kaikissa palveluissa ja työyhteisöissä.

Suupohjan seudulla tehtiin tutkimus vuoden 2011 lopussa, jossa kysyttiin maahanmuuttajilta syrjinnästä, mutta todennäköisesti tutkimus ei kerro koko totuutta. Haastattelussa kerrottiin, että maahanmuuttajat eivät kokeneet syrjintää, väkivaltaa tai uhkaa etnisen

”Kun tulin Suomeen töihin, puhun vain englantia, en osaa suomea. Silloin rekrytointifirmasta oli tulkki ja työssä mä voin kertoa omasta työstä englanniksi. Mutta mulla ei ollut paljon työkavereita, vain yksi tai kaksi. Sitten kun kriisi oli tullut, mä olin työtön ja opiskelin kielikurssilla suomea. Nyt voin ymmärtää ja osaan puhua. Siis täällä hetkellä minulla on paljon työkavereita. Työnantaja on aina suhtautunut minuun tosi hyvin, nyt työkaveritkin. Niin viihdyn hyvin, he ovat suhtautuneet hyvin, sama kun suomalaisiin.”

vastaaaja 29-v mies EU:n kansalainen

vuoksi. Työnantajat ovat suhtautuneet maahanmuuttajataustaisiin työntekijöihin niin, kuin suomalaisiin.

Tulevaisuuden näkymät

”Jos emme muutu, emme kasva,
Jos emme kasva, emme oikeastaan elä ollenkaan”

Gail Sheedy

Kehitysehdotukset

Kotouttamisohjelma toimii työvälineenä henkilöillä, jotka ovat maahanmuuttajien kanssa tekemissä. Kotoutumista tukevien palvelujen tarjoaminen, kehittäminen ja niiden vaikuttavuuden parantaminen uuden kotoutumislain mukaisesti edellyttää lisää voimavaroja kotouttamiseen kunnille ja TE-toimistoille. Kotouttamiseen panostaminen keventää eri sektoreiden työtä ja luo kustannustehokkuutta. Pitkällä aikavälillä kotouttamiseen osoitettavat lisäpanostukset tuovat säästöjä mm. työttömyys- ja toimeentulotukimenoissa.

Suupohjan seudulla tarvitaan kotouttamistyön vahvaa poliittista tukea sekä laajalla rintamalla tehtävää monikulttuurista työtä. Kaikkien sektoreiden olisi tehtävä yhteistyötä kotouttamisen hyväksi ja tiettyjen ajankohtaisten kysymysten ympärille voitaisiin perustaa hankkeita. Jatkuva maahanmuutto- ja kotouttamistyön koordinointi on välttämätöntä, jotta Suupohjan seudulle voitaisiin luoda edellytykset hyvin toimivalle kotoutumiselle.

Alkuvaiheessa maahanmuuttajien tuen ja ohjauksen tarve on suuri. Riittävän informaation saaminen, alkukartoitukset ja henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma sekä alkuopastus, tarvittaessa oma yhdyshenkilö ovat ohjauksen ja tuen tärkeät elementit.

Kotoutumisajassa ne ovat:

✓ Asumispalvelut	✓ Suomen kielen koulutus
✓ Terveys ja sosiaalipalvelut	✓ Työelämä
✓ Vanhusten ja vammaisten palvelut	✓ Työvoimahallinnon palvelut
✓ Lasten ja nuorten kasvatus ja opetuspalvelut	✓ Työvoimakoulutus
	✓ Vapaa-ajan aktivointi

Tuen ja ohjauksen tarve riippuu maahanmuuttajan taustasta, iästä, sukupuolesta, ja maahanmuuton syystä.⁶⁰

⁶⁰ Seinäjoen kaupungin kotouttamisohjelma

www.seinajoki.fi/sosiaalijaterveys/.maahanmuuttajapalvelut.html/8849.pdf

Toimenpiteet	Vastuu	Aikataulu sekä resurssit
Järjestetään alkukartoitus alle 3 vuotta Suomessa ja seudulla asuville maahanmuuttajille sekä uusille seudun asukkaille	TE-toimisto sekä ”tiedotuskeskus” - maahanmuuttajayhdyshenkilö	valtion korvaukset (700 €/hlö)
Tehdään kotoutumissuunnitelmat sosiaalitoimen asiakkaille ja jokaiselle maahanmuuttajalle, jotka tarvitsevat	sosiaalitoimi (LLKY) ”tiedotuskeskus” - maahanmuuttajayhdyshenkilö	alkukartoituksen jälkeen
Laaditaan kotoutumissuunnitelmat työperäisille maahanmuuttajille	”tiedotuskeskus”- maahanmuuttajayhdyshenkilö	
Ohjataan maahanmuuttajat alkukartoituksen (kotoutumissuun.) jälkeen kielikoulutukseen, harrastuksiin, mm. yrittäjäkurssille	”tiedotuskeskus” - maahanmuuttajayhdyshenkilö Kansalaisopistot	
Kieli-/kotoutumiskoulutus työperäisille maahanmuuttajille sekä heidän perheillensä	”tiedotuskeskus”- maahanmuuttajayhdyshenkilö TE-toimisto, Kansalaisopistot	
Työpaikalla työaikana tapahtuva kieliopetus	Työnantajat, kansalaisopisto, maahanmuuttajayhdyshenkilö	
Keskustellaan ammattioppilaitoksen maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kanssa kiinnostuksesta jäädä paikkakunnalle opiskelun jälkeen	”tiedotuskeskus”- maahanmuuttajayhdyshenkilö Suupohjan Ammatti-instituutti	
Kartoitetaan yritysten kiinnostusta osallistua kotouttamisprosessiin	”tiedotuskeskus”- maahanmuuttajayhdyshenkilö	
Järjestetään rasminvastaisia kampanjoita kouluissa	monikulttuurisuuskoordinaattori maahanmuuttajayhdyshenkilö	1-2 kertaa vuodessa
Kartoitetaan harjoittelupaikkoja	maahanmuuttajayhdyshenkilö, TE- toimisto, työnantajat	

Ohjelman seuranta ja päivitys

Kotouttamisohjelman päivitys on kuntien tehtävä. Toimintatapa on, että kunnat nimeävät kotouttamisohjelman päivityksestä vastaavat henkilöt. Vastuuhenkilöt käyvät kotouttamisohjelman läpi vähintään kerran vuodessa. Tarvittavat muutokset viedään hyväksyttäväksi.

Liitteet

Luettelo linkeistä

Maahanmuuttovirasto:

<http://www.migri.fi/>

Tupa maahanmuuttajien tuki ja palveluneuvonta:

<http://www.tupa.fi/fi/content/linkit>

Infopankki:

www.infopankki.fi

Ihmisoikeusliitto:

<http://www.ihmisoikeusliitto.fi/>

Oikeusaputoimisto:

<http://www.oikeus.fi/4341.htm>

Tasa-arvovaltuutettu:

<http://www.tasa-arvo.fi/fi/etusivu>

Seksuaalinen tasavertaisuus Ry:

<http://www.seta.fi/>

Pakolaisneuvonta Ry

<http://www.pakolaisneuvonta.fi>

Opetushallitus:

<http://www.oph.fi>

Suomen lait:

<http://www.finlex.fi/fi/laki>

Toimijat - osoitetiedot

Isojoen kunta Teollisuustie 1 A 64900 Isojoki	06-2413 2000	www.isojoki.fi kunnanhallitus@isojoki.fi
Karijoen kunta Kristiinantie 3 64350 Karijoki	06-2413 5900	www.karijoki.fi kunta@karijoki.fi
Kauhajoen kaupunki Hallintoaukio, PL 500 61801 Kauhajoki	06-2413 2000	www.kauhajoki.fi etunimi.sukunimi@kauhajoki.fi
Teuvan kunta Porvarintie 20 A 4, 64700 Teuva	06-2413 4000	www.teuva.fi kunta@teuva.fi
Seinäjoen Maistraatti Juhonkatu 4, 2krs, 60320 Seinäjoki	Keskus: 029 553 9451 Ulkomaalaisten rekisteröinti: 029 553 7565	info.lansi-suomi@maistraatti.fi
Etelä-Pohjanmaan Poliisilaitos Juhonkatu 4, 60320 Seinäjoki	071 874 0391	www.poliisi.fi/etela-pohjanmaa
Kauhajoen Poliisiasema Hakasivuntie 1 61800 Kauhajoki	071 874 0391	
Suupohjan TE-toimisto Topeeka 52 61801 Kauhajoki	029 504 6500	www.mol.fi/toimistot/suupohja suupohja@te-toimisto.fi
KELA- Kansaneläkelaitos Kauhajoen toimisto	02-0692 207	www.kela.fi kauhajoki@kela.fi
Teuvan yhteispalvelupiste Porvarintie 20 A 4 64700 Teuva	040 770 3000	kunta@teuva.fi
Isojoen yhteispalvelupiste (KELA) Teollisuustie 1 A 64900 Isojoki	020 63411	
Karijoen yhteispalvelupiste (KELA) Kristiinantie 3 64350 Karijoki	06-2413 5906	
Palvelukeskus Silta Teknologiapuisto 1 as 51 61800 Kauhajoki	Sosiaaliohjaaja: Terhi Saarikoski 040 570 2606	terhi.saarikoski@llky.fi

Tulkkilista

POHJANMAAN TULKKIKESKUS Vaasa	06-325 2941	www.vaasa.fi
PIRKANMAAN TULKKIKESKUS Tampere	035 657 7314	www.tampere.fi/tulkkikeskus
Romuald Podlesny (Kurikka) - puola	044 534 4474 06-450 4074	romuald.podlesny@netikka.fi
Natalia Kaleva (Kristiinankaupunki) - venäjä	040 740 4715	natalia.kaleva@luukku.com http://www.tulilintu.com
Fidaim Gashi (Tampere) - englanti - albania - serbia	040 857 7632	fidaim.gashi@gmail.com
Merimets Toivo (Seinäjoki) - viro - venäjä	050 594 9216	toivo.merimets@netikka.fi
Mäkelä Jukka (Alavus) - venäjä - viro - ukraina	041 438 2580	makela.finua@nic.fi
Courela Joao (Kurikka) - portugali - espanja	044 270 2149	joaocourela273@hotmail.com
Tuomiaho Phonphen (Seinäjoki) - thai	044 027 1977	phonphen.tuomiaho@inet.fi
Yang Liu (Lehtimäki, Seinäjoki) - kiina - englanti	050 401 2452	janemacaulaycn@yahoo.com
Asandei Catalina (Kauhajoki) - romania - englanti - espanja	050 439 5522	catalina.asandei@luukku.com
Gerey Serkan (Ilmajoki) - turkki	044 556 3340	s.gerey@gmail.com
Szeman Agnes (Kauhajoki) - unkari	045 256 1010	agnes.szeman@suupohja.fi agnesszeman@gmail.com
Kadar Levente (Vaasa) Kadar Ildiko - unkari - romania - italia	045 653 6001 045 346 1779	levente.kadar@gmail.com tokes.ildiko@gmail.com

Varhaiskasvatus ja koulut

Päiväkoti Nurmennukka Kristiinantie 17 C 64900 Isojoki	Päivi Dahlgren ohjaaja 040 586 8709	www.isojoki.fi/site?node_id=64 paivi.dahlgren@isojoki.fi
Isojoen Koulukolmio Kristiinantie 17B 64900 Isojoki	040 199 0522	www.isojoki.fi/site?node_id=46 yhteis.koulu@isojoki.fi
Päivärinteen päiväkoti Keskitie 4 64350 Karijoki	Aino Rönnlundilta lastentarhaopettaja 06-268 0625	www.karijoki.fi
Karijoen koulu Pappilankuja 4 64350 Karijoki	06-2413 5926	karijoen.koulu@karijoki.fi
Kauhajoen varhaiskasvatustoimisto Hallintoaukio 5 61801 Kauhajoki	Kirsi Koski-Säntti varhaiskasvatusjohtaja 040 068 3307	www.kauhajoki.fi/site?node_id=96
Aron Koulu Aronkuja 18 61850 Kauhajoki	Ossi Viitala koulunjohtaja 040 738 8860	aron.koulu@kauhajoki.fi
Filppulan koulu Rekitie 18 61800 Kauhajoki	Petri Heikkilä koulunjohtaja 040 744 8463	filppulan.koulu@kauhajoki.fi
Hyypän koulu Kauhajärventie 835 61960 Kyrönlatva	Ari-Jukka Katajisto koulunjohtaja 040 128 7204	hyypan.koulu@kauhajoki.fi
Kainaston koulu Kainaston keskustie 38 61820 Kainasto	Arto Leppiniemi koulunjohtaja 040 508 2201	kainaston.koulu@kauhajoki.fi
Lustilan koulu Lustilantie 326 61850 Kauhajoki	Tiina Ilomäki koulunjohtaja 040 128 7205	lustilan.koulu@kauhajoki.fi
Pukkilan koulu Hyypäntie 78 61800 Kauhajoki	Ulla-Maija Paloniemi koulunjohtaja 040 565 8714	pukkilan.koulu@kauhajoki.fi
Päntäneen koulu Keturinkyläntie 5 61980 Päntäne	Sari Granlund koulunjohtaja 040 509 0220	pantaneen.koulu@kauhajoki.fi
Sahankylän koulu Luukkasantie 10 61850 Kauhajoki	Raija Kaura koulunjohtaja 040 153 0336	sahankylan.koulu@kauhajoki.fi
Kauhajoen Yhteiskoulu Prännärintie 4 61800 Kauhajoki	Merja Paananen rehtori 040 024 9735	yhteiskoulu@kauhajoki.fi

Kauhajoen koulukeskus Erityinen tuki Aninkuja 3-5 61800 Kauhajoki	Lari Marjamäki rehtori 040 838 6715	aninkoulu@kauhajoki.fi
Kauhajoen koulukeskus Perusopetus Aninkuja 3-5 61800 Kauhajoki	Jari Rantanen rehtori 040 159 0221	sanssin.koulu@kauhajoki.fi
Kauhajoen lukio Puistotie 8 61800 Kauhajoki	Virpi Nyman rehtori 040 581 4375	lukio@kauhajoki.fi
Teuvan päivähoitotoimisto Porvarintie 21 A 64700 Teuva	Leena Kittilä varhaiskasvatusjohtaja 050 386 4650	leena.kittila@teuva.fi
Horon koulu Koskiniementie 4 64740 Horo	Mari Bergkvist rehtori 046 855 5023	www.teuva.fi/koulut/horo
Kauppilan koulu Kauppilantie 330 64700 Teuva	koulunjohtaja 046 855 5027	kauppila@tiltu.teuva.fi
Komsin koulu Karijoentie 87 64700 Teuva	opettajanhuone 040 145 1606	www.teuva.fi/koulut/komsi
Norin koulu Norintie 1501 61840 Norinkylä	040 830 4453	www.norinkyla.net/koulu
Perälän koulu Kittiläntie 3A 64720 Teuva	040 744 0056	www.teuva.fi/koulut/perala
Riipin koulu Norintie 20 64760 Peltola	040 120 1523	leila.sjoblom-varttila@teuva.fi
Sepän Ahjon koulu Porvarintie 41A 64700 Teuva	Yrjö Nevanperä rehtori 040 830 4455	yrjo.nevanpera@teuva.fi
Syreenin koulu Porvarintie 41B 64700 Teuva	Erkki Siljamäki rehtori	erkki.siljamaki@teuva.fi
Äystön koulu Lehtimäentie 18 64770 Äystö	Heikki Virolainen rehtori 046 855 5010	heikki.virolainen@teuva.fi www.teuva.fi/koulut/aysto/index.htm
Teuvan Yhteiskoulu Sipiläntie 3 64700 Teuva	Ilpo Nybacka rehtori 050 386 4665	ilpo.nybacka@teuva.fi www.teuvankoulut.fi/koulut/yhteiskoulu.link
Teuvan lukio Rasintie 1 A 64700 Teuva	Ilpo Nybacka rehtori 050 386 4665	ilpo.nybacka@teuva.fi www.teuvankoulut.fi/koulut/lukio.link

Maahanmuuttajia ja kansainvälistymistä koskevat hankkeet Suupohjassa

Koti Suupohjassa -hanke

Koti Suupohjassa - hanke jatkaa Tervetuloa kotiin, Suupohjaan! - hankkeen kokonaisvaltaisen kotouttamismallin täydentämistä. Hanke keskittyy maahanmuuttajapuolisoiden ohjaamiseen, neuvomiseen ja tukemiseen, ja etsii polkuja heidän nopeaan työllistymiseen Suupohjan alueella. Hanke ehkäisee toiminnallaan maahanmuuttajapuolisoiden syrjäytymistä ja tästä aiheutuvia ongelmia. Hanke pyrkii luomaan paitsi sosiaalista kestävää kehitystä (ongelmien ennaltaehkäisy, vahvan peruspohjan rakentaminen), myös taloudellista kestävää kehitystä (alueen työllistäjät pysyvät elinvoimaisena eivätkä siirtää tuotantoaan muualle). Koti Suupohjassa -hanke lisää maahanmuuttajaperheiden elämänlaatua, poistaa näköalattomuutta ja kannustaa yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Hanke luo yhdenvertaisuutta, suvaitsevaisuutta ja yhteisöllisyyttä alueen asukkaiden keskuudessa. Hankkeen kohderyhmänä ovat Suupohjan alueella työskentelevien maahanmuuttajien puoliset, Suupohjan maahanmuuttajataustaiset työntekijät, ulkomaista työvoimaa käyttävät yritykset ja maahanmuuttajat (seudulla jo asuvat ja seudulle muuttavat) sekä yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja kansainvälistämisen puolesta myös seudun muut asukkaat.

Inka Kansainvälisyyskeskus

Logistia, Teknologiapuisto 1.

61800 Kauhajoki

Sanna Uusitalo

maahanmuuttokoordinaattori

puh. 046 851 4619

http://sek.suupohja.fi/site?node_id=246

<http://kotisuupohjassa.blogspot.fi/>

Suupohjan Kehittämisyhdistys Ry

Logistia, Teknologiapuisto 1.

61800 Kauhajoki

puh 020 747 0205

www.suupohjankehittamisyhdistys.fi

Pakolaiset ja turvapaikanhakijat

Maahanmuuttovirasto koordinoi Suomen vastaanottokeskuksia ja hoitaa turvapaikanhakijoiden oleskelulupahakemuksia. Suomi on sitoutunut ottamaan vastaan 750 kiintiöpakolaista vuodessa. Kiintiöpakolaiset tulevat YK:n pakolaisleireistä suoraan johonkin Suomen kuntaan. Kun turvapaikanhakija saa oleskeluluvan, hän voi muuttaa vapaasti.

Pakolainen on kuntalaisena oikeutettu kaikkiin normaalikuntalaisen palveluihin. Kaikkien kannalta on hyvä käyttää kotouttamisen ensimmäiset kolme vuotta tehokkaasti.

Pakolainen on kuntaan muuttamisen jälkeen tavallinen kuntalainen oikeuksineen ja velvoitteineen. Hän saa tukea ja maksaa toimeentulotuestaan veroa samoin säännöin kuin muutkin kuntalaiset. Hänellä on oikeus normaaleihin kunnan palveluihin, kuten päivähoitopalveluihin, terveyspalveluihin ja vaikkapa kirjastopalveluihin.

Valtio on pääasiallisesti luvannut vastata kustannuksista, jotka kunnille aiheutuvat pakolaisten vastaanotosta.

Sisäasiainministeriö ohjeistaa ELY-keskuksia siitä, miten pakolaisista⁶¹ aiheutuvia kustannuksia korvataan. Korvaukset perustuvat voimassa olevaan lakiin.

Korvaukset valtiolta edellyttävät vastaanottavalta kunnalta voimassa olevaa kotouttamisohjelmaa.

Kunta vastaa myös ohjelman toimeenpanosta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen ja vaikutusten seurannasta. Toimenpiteet ja palvelut suunnitellaan siten, että niiden avulla voidaan tehokkaasti ja oikea-aikaisesti edistää ja tukea maahanmuuttajien kotoutumista.

Valtion maksama kunnille tarkoitettu laskennallinen korvaus vuonna 2012 on aikuisten ja nuorten osalta 2300 euroa vuodessa, 0–7-vuotiaiden lasten korvaukset ovat 6 845 euroa vuodessa. Laskennallista korvausta kunta voi saada pakolaisten lukumäärän mukaan kolmelta ensimmäiseltä oleskeluluvan vuodelta, se suositellaan haettavaksi neljä kertaa vuodessa jälkikäteen lukumäärän mukaan.

⁶¹ Kuntaan osoittamista ja kotoutumisen edistämistä koskevan sopimuksen piiriin kuuluvat kotoutumislain (1386/2010) mukaan henkilöt seuraavasti: joka saa ulkomaalaislaissa tarkoitettua kansainvälistä suojelua, joka on otettu Suomeen erityisellä humanitaarisella perusteella tai kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi ulkomaalaislain 93 §:n perusteella, jolle on myönnetty jatkuva oleskelulupa ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin tai 54 §:n 5 momentin perusteella. (<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386> kotoutumislaki) (<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20040301?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ulkomaalaislaki> ulkomaalaislaki)

Lisäksi kunnalle korvataan kotoutumistuen ja toimeentulotuen antamisesta aiheutuneet kustannukset kolme vuotta.

Kunta saa korvauksia tulkkauspalveluista täysmääräisinä silloin, kun käytettävät palvelut liittyvät sosiaali- ja terveyspalveluihin, kotoutumissuunnitelman laatimiseen tai kotoutumista edistävien palvelujen käyttöön. Myös koulun ja kodin tai päiväkodin väliseen yhteistyön edellyttämiin tulkkauksiin korvauksia maksetaan jälkikäteen laskutuksen mukaan. Tulkkipalvelujen kustannusten korvaamiselle ei ole määräaika.

Kunta voi saada myös korvausta erityiskustannuksista, jotka aiheutuvat vamman tai sairauden sosiaali- ja terveydenhuollosta. Tällaisen sairauden tai vamman on täytynyt syntyä ennen Suomeen tuloa. Korvattavia voivat olla esimerkiksi kehitysvammalaissa tai vammaispalvelulaissa tarkoitetut palvelut tai tukitoimet, psyykkisistä tai traumaperäisistä sairauksista johtuvat toimet, syövästä tai sydänsairaudesta aiheutuvat pitkäaikaiset toimet tai amputaatiosta aiheutuvat kustannukset. Sairaus tai vamma täytyy todentaa ELY-keskukselle lääkärin tai hammaslääkärin todistuksella tai lausunnolla. Jokainen tapaus harkitaan erikseen ja kustannusten korvaamisesta tehdään erillinen sopimus ELY-keskuksen kanssa. Erityiskustannuskorvaukset maksetaan enintään kymmenen vuoden ajalta. On myös mahdollista saada muita erityisiä ja joskus yllättäviä kustannuksia valtion korvausten piiriin (esim. lastensuojelukustannuksia tai saattohoitokustannuksia).

Korvausta maksetaan siitä alkaen, kun henkilölle, jonka kunnassa asumisen perusteella korvaus maksetaan, on rekisteröity ensimmäinen kotikunta. ELY-keskus maksaa korvaukset kunnalle hakemuksen ja kustannusten korvaamista koskevan sopimuksen perusteella. Kun henkilö saa Suomen kansalaisuuden, korvataan kustannukset kotoutumislain mukaisesti sen vuorokauden loppuun, jolloin henkilö ei ole Suomen kansalainen.

Muut ideat

ESR Rahoituksella toimii INKA Kansainvälisyyskeskus, mutta jatkohanke päättyy vuonna 2013. Mitä tapahtuu sen jälkeen, kuka hoitaa, koordinoi sekä hallinnoi maahanmuuttotyötä?

Jatkossa seudulla tarvittaisiin tiedotuskeskus ja monisektorinen maahanmuuttokysymysten yhteistyöelin. Tiedotuskeskus voisi vastata sekä maahanmuuttajien että maahanmuuttokysymysten parissa työskentelevien toimijoiden, sekä yritysten ohjauksesta, tiedottamisesta ja neuvonnasta. Keskus toimisi sekä maahanmuuttajien että toimijoiden puolueettomana neuvonantajana, koska se ei olisi suoraan sidottu mihinkään yritykseen tai valtion viranomaiseen. Keskus voisi tarvittaessa toimia yritysten maahanmuuttokysymyksiä koskevan koulutuksen järjestäjänä. Sen lisäksi tiedotuskeskus vastaisi hallituksen maahanmuuttopoliittisen ohjelman tavoitteeseen. Tiedotuskeskus vastaisi myös monikulttuurisen ja suvaitsevaisemman yhteiskunnan hyväksi tehtävästä työstä järjestämällä esimerkiksi rasisminvastaisia kampanjoita seudun kaikissa kouluissa.

Alkukartoituksen laatiminen on seudun (kuntien) tehtävä. Alkukartoituspalveluita kunnat voivat hankkia ulkopuolisilta asiantuntijoilta, mutta tiedotuskeskus, tai maahanmuuttajayhdyshenkilö voisi järjestää mm. alkukartoitusta.

Maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen kuuluu osaksi kaikkia palveluja. Palvelualueittain esitetään vastuuhenkilöt, joista muodostuu kotouttamistyön ohjausryhmä. Kotouttamistyön ohjausryhmä voisi seurata kotouttamisohjelman toteutumista ja palveluiden kotouttamistyön kehittymistä. Ohjausryhmä voisi kokoontua vähintään 2 kertaa vuodessa.

Ilman kielitaitoa tie on tukkoinen sekä työelämässä että opiskelussa. Kielitaitovaatimuksiin voisi kuitenkin suhtautua rennommin: tavoitteena tulee olla riittävä kielitaito, ei äidinkielen tasoinen suomen kielen hallinta. Suomen kielen kurssien tulisi olla työelämälähtöisiä.

Suomen kielen kurssia voidaan järjestää muun muassa etäopetuksena videoneuvottelun kautta. Kielten etäopetus on yksi tulevaisuusorientoituneen yhteiskunnan uusimmista oppimaan oppimisen mahdollisuuksista. Sen kautta voisi tapahtua suomen kielen opetus työnaikana työpaikalla.

Kirjallisuusluettelo

Huttunen, L. (2002): Kotona, maanpaossa, matkalla. Kodin merkitykset maahanmuuttajien omaelämäntarinoissa. Helsinki. SKS

Toinen laitos (2007): Kotouttamiskäsikirja päättäjille ja käytännön toimijoille, Euroopan yhteisöt, Italia

Valtion kotouttamisohjelma http://www.tem.fi/files/33350/Valtion_kotouttamisohjelma_vuosille_2012-2015_1.6.2012_2.pdf

Mustonen, V.: Rauman seudun kotouttamisohjelma
http://www.rauma.fi/keskusvirasto/maahanmuuton_kehittamisohjelma/Raumanseudunkotouttamisohjelma.pdf

Pehkonen, A. (2006): Maahanmuuttajan kotikunta, Kunnallisan kehittämissäätiöntutkimusjulkaisut, nro 52, Vammala

Forsander & Ekholm (2001):Etniset ryhmät Suomessa, Helsinki

Berry, John W (1992): Cross-cultural psychology: research and applications. Cambridge University Press

Rauhanen & Martikainen (2006): Maahanmuuttajaprojektit: hankkeet ja hyvät käytännöt Väestöliitto

Taavela, R. (1999): Maahanmuuttajien palvelujen laatu Suomen perusterveydenhuollossa, Väitöskirja, Kuopio

Alitolppa-Niitamo, A.(1993): Kun kulttuurit kohtaavat, Helsinki

Koskimies H. & Mutikainen K. (2008): Maahanmuuttajat terveydenhuollon asiakkaina, Koulutusohjelma, Helsinki

Gissler, M. (2006): Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut, Työministeriö, Helsinki

Koskimies H. & Mutikainen K. (2008): Maahanmuuttajat terveydenhuollon asiakkaina, Koulutusohjelma, Helsinki

Hagseresht (2002): Iranilaiset turvapaikanhakijaperheet suomalaisessa terveydenhuoltojärjestelmässä, laadullinen tutkimusraportti, Tampere